

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «Ο χαρακτήρας με αισθητηριακές αναπηρίες όρασης/ ή και ακοής στον κινηματογράφο»

της φοιτήτριας ΑΝΔΡΙΑΝΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

A.M 4112014024

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΑΣΗΜΙΝΑ Θ. ΤΣΙΜΠΙΔΑΚΗ

ΡΟΔΟΣ, ΜΑΙΟΣ 2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται δύο μορφές αισθητηριακών αναπηριών, την τύφλωση και την κώφωση, όπως απεικονίζονται στον κινηματογράφο. Ειδικότερα, εξετάζει την απεικόνιση της αισθητηριακής αναπηρίας, της οικογένειας του χαρακτήρα και του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος. Επίσης, εξετάζει τη σύνδεση της ειδικής αγωγής και της κινηματογραφικής απεικόνισης. Η έρευνα συνιστά μία ποιοτική μελέτη. Το δείγμα της έρευνας συνιστούν τέσσερις ταινίες: *Άρωμα Γυναίκας* (Scent of a woman) μια αμερικανική δραματική ταινία σε σκηνοθεσία του Μάρτιν Μπρέστ που κυκλοφόρησε το 1992, *Οικογένεια Μπελιέ* (La Famille Belier) μια γαλλική κωμωδία σε σκηνοθεσία του Ερίκ Λαρτιγκό που κυκλοφόρησε το 2014, *Αγαπητέ Φράνκι* (Dear Frankie) μια βρετανική δραματική/κοινωνική ταινία σε σκηνοθεσία της Σόνα Άρεμπαχ που κυκλοφόρησε το 2004 και *Ο τυφλός αδερφός μου* (MyBlindbrother) μια αμερικανική κομεντί σε σκηνοθεσία της Σόφι Γκούντχαρτ που κυκλοφόρησε το 2016. Η ανάλυση των ταινιών βασίστηκε στην ανάλυση περιεχομένου και στην ερμηνευτική μέθοδο της επαγωγικής προσέγγισης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης, η πλειονότητα των χαρακτήρων είναι κατά κύριο λόγο άντρες, ενήλικες χωρίς να ασκούν κάποιο επάγγελμα. Επίσης οι περισσότεροι φαίνεται ότι έχουν συνάψει προσωπικές σχέσεις. Η αναπηρία, στους περισσότερους χαρακτήρες παρουσιάστηκε ως επίκτητη. Επιπλέον, οι χαρακτήρες στην πλειονότητα, φέρονται να έχουν πλήρη επίγνωση της αισθητηριακής τους αναπηρίας χωρίς αυτή να επηρεάζει την προσωπικότητα, τον χαρακτήρα και την καθημερινότητα τους. Επιπρόσθετα, όλοι οι χαρακτήρες εμφανίζουν οικογενειακό περιβάλλον. Η οικογένεια, στους περισσότερους χαρακτήρες είναι πυρηνική, και οι σχέσεις τόσο των περισσότερων χαρακτήρων με την οικογένεια τους, όσο και της οικογένειας με τους χαρακτήρες χαρακτηρίζονται ως άριστες και κυριαρχούν η αφοσίωση και η αγάπη. Όσον αφορά το φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον όλοι οι χαρακτήρες φαίνεται να έχουν συνάψει φιλικές σχέσεις και στην πλειονότητα τους να έχουν δημιουργήσει ένα ευρύ κύκλο γνωριμιών όπου οι σχέσεις τόσο των περισσότερων χαρακτήρων με αναπηρία με το φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον όσο και του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος με τους χαρακτήρες βασίζονται στην αμοιβαία κατανόηση και τον σεβασμό. Η αποτύπωση της αισθητηριακής αναπηρίας συνιστά, ότι η απεικόνιση της

αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής είναι ρεαλιστική και αναδεικνύει ότι η κινηματογραφική απεικόνιση συνάδει με την έρευνα της ειδικής αγωγής.

ABSTRACT

This paper deals with two forms sensory impairment, blindness and deafness as depicted in cinema. In particular, it examines the depiction of disability, how it addresses the social and family environment, and the connection between special education and cinematographic imaging. The study is a qualitative survey. The survey sample consists four films: Scent of a woman, an American dramatic film directed by Martin Brest, released in 1992, The Family Belie, a French comedy directed by Eric Lartigau, released in 2014, Dear Frankie, a British dramatic / social film directed by Shona Auerbach, released in 2004 and My Blind Brother, an American comedy directed by Sophie Goodhart, released in 2016. The analysis of the films was based on the content analysis and the method of interpretation of the inductive approach. According to the findings of the study, the majority of the characters are predominantly male, adults without any occupation. Most people also seem to have personal relationships. Disability, in most characters, was presented as an acquire. In addition, the characters in the majority are said to be fully aware of their sensory disability without affecting their personal it, character and daily routine. Additionally, all characters have a family environment. The family, in most characters, is nuclear, and relationships of both characters with their family and the family of characters are characterized as excellent, and devotion and love dominate. Regarding the friendly/ social environment, all characters seem to have established friendly relationships and in their majority they have created a wide circle of acquaintances where there relationships of both the most disabled characters and the friendly/ social environment and the friendly/ social environment with characters are based on mutual understanding and respect. The depiction of sensory disability suggests that imaging sensory impairment is realistic and shows that cinematographic imagery is consistent with the study of special education.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	12
2.1 ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΤΗΣ ΟΡΑΣΗΣ	12
2.1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ.....	12
2.1.2. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	13
2.1.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	14
2.1.4. ΔΙΑΓΝΩΣΗ.....	14
2.1.5. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.....	15
2.1.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	15
2.2 ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΑΚΟΗΣ.....	17
2.2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ.....	17
2.2.2. ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΩΦΩΣΗ	17
2.2.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	17
2.2.4. ΔΙΑΓΝΩΣΗ.....	18
2.2.5. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ.....	19
2.2.6. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.....	20
2.2.7. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	21
2.3 ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ	22
2.3.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ	22
2.3.2. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	22
2.3.3. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	25
3.1 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	26
3.2 ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	27
3.3 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	29

4.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	29
4.2 ΔΕΙΓΜΑ	31
4.3 ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	36
5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΕ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ	36
5.2 ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΚΩΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ	40
5.3 ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ	41
5.4 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΕ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	44
5.6 ΦΙΛΙΚΟ/ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΕ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	52
5.7 ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	64
7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	64
7.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	68
7.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ	69
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	72
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	80

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία « Το άτομο μια αισθητηριακά προβλήματα όρασης και ακοής στον κινηματογράφο» πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του Ακαδημαϊκού έτους 2018 – 2019.

Είναι γεγονός, ότι ο κινηματογράφος εδώ και αρκετές δεκαετίες εντάσσει ολοένα και περισσότερο στις ταινίες του, ήρωες με ειδικές ανάγκες. Άλλοτε ρεαλιστικά, άλλοτε όχι είναι πολύ σημαντική η απεικόνιση αυτών των ηρώων στη μικρή οθόνη. Εξάλλου ο κινηματογράφος αποτελεί ένα από τα μέσα που μπορεί να ασκήσει σημαντική επιρροή και να ευαισθητοποιήσει το κοινό για αρκετά θέματα της καθημερινής ζωής όπως και για το ζήτημα της ειδικής αγωγής.

Στόχος λοιπόν της παρούσας εργασίας, είναι να εξεταστούν το πώς απεικονίζονται οι αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής, πώς παρουσιάζεται το οικογενειακό περιβάλλον, πώς παρουσιάζεται το φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον καθώς και πώς συνδέεται η ειδική αγωγή με την κινηματογραφική απεικόνιση.

Οι ταινίες που αναλύονται, αποτελούνται από δυο ταινίες του Αμερικάνικου Κινηματογράφου: *Άρωμα Γυναίκας* (1992) και *Ο Τυφλός αδερφός μου* (2016) και δυο ταινίες του Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου: *Αγαπητέ Φράνκι* (2004) και *Οικογένεια Μπελιέ* (2014).

Αφορμή και ερέθισμα για την επιλογή και την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα στάθηκε η συμμετοχή μου στα μαθήματα: Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση Μαθητών με Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Εκπαίδευση Μαθητών με Σοβαρές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Οικογένεια και « Ένα Σχολείο για Όλους». Επιπλέον, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η συμμετοχή μου επίσης σε εθελοντικά προγράμματα που ενέτειναν την αγάπη μου περισσότερο για την Ειδική Αγωγή.

Σε συνδυασμό με την αγάπη μου για τον Κινηματογράφο και την σημαντική βοήθεια της κυρίας Ασημίνας Τσιμπιδάκη την Επίκουρη Καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ρόδου, η οποία μου έδειξε την εμπιστοσύνη της αναλαμβάνοντας επόπτρια για την πτυχιακή μου εργασία και στη

συνέχεια μου ανέθεσε το συγκεκριμένο θέμα. Χωρίς την καθοδήγηση και τις σημαντικές παρατηρήσεις της, η ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας δεν θα ήταν εφικτή.

Την παρούσα εργασία θα ήθελα να την αφιερώσω στην κυρία Τσιμπιδάκη, η οποία με στήριξε σημαντικά σε αυτή μου την προσπάθεια και μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ ενεργά με τον υπέροχο κόσμο της ειδικής αγωγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναπηρία γενικότερα, δεν είναι ένα ατομικό φαινόμενο, αλλά τοποθετείται σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Σύμφωνα με την κοινωνικό-υλιστική αντίληψη, ο καθένας ερμηνεύει τον άλλο ως παραγωγική και οικονομική μονάδα. Αυτό μεταφέρεται και στη θέαση του ανάπηρου ατόμου το οποίο δεν παράγει με βάση τα κοινωνικά πρότυπα και προσδοκίες, με αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση του (Σούλης, 2006). Σύμφωνα με την θεωρία της κοινωνικής κατασκευής της αναπηρίας η κοινωνία θεμελιώνει την έννοια της αναπηρίας μέσα από κοινωνικές διακρίσεις και στερεότυπα (Sherry, 2004).

Οι αισθητηριακές αναπηρίες αναφέρονται σε διαταραχές ή βλάβες των αισθητηριακών λειτουργιών, όπως της όρασης, της ακοής, της αίσθησης, της αφής, της γεύσης, της όσφρησης, της αντίληψης του τρισδιάστατου χώρου ή ακόμα και συνδυασμός αυτών. Οι συγκεκριμένες βλάβες προκαλούν λειτουργικές διαταραχές με αντίστοιχα αποτελέσματα σε διάφορους τομείς, όπως στην κινητικότητα, στην ομιλία και στο λόγο, στην επικοινωνία και αλλού (Στεφανίδης, 2004). Η τέχνη και αναπηρία είναι δύο έννοιες που στις συνειδήσεις της πλειονότητας της κοινής γνώμης είναι αντικρουόμενες. Δύο έννοιες που κατ' επίφαση είναι αντίθετες χωρίς κανένα σημείο συνάφειας. Γιατί η τέχνη για τους περισσότερους αποτελεί μονοδιάστατα μια έκφραση του ωραίου, του ιδανικού. Κι όμως για πολλούς σύγχρονους καλλιτέχνες, με την προσπάθεια που καταβάλλεται τα τελευταία χρόνια από τα αναπηρικά κινήματα σε όλο τον κόσμο να επικοινωνήσουν την πραγματική έννοια της αναπηρίας ως μέρος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας, η αναπηρία αποτελεί μια αστείρευτη πηγή έμπνευσης για δημιουργία, μια προσέγγιση που δεν γίνεται όμως εύκολα αποδεκτή (Ρέλλας, 2007).

Στον «Δημοσιογραφικό οδηγό: Θέματα αναπηρίας και ΜΜΕ» (Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας-Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, 2006) γίνεται λόγος για την στερεοτυπική αντίληψη στα θέματα αναπηρίας μέσω της θετικής υπερβολής και της αρνητικής αναπαράστασης. Η υπέρμετρη χρήση θετικών χαρακτηρισμών (π.χ. ειδικές ικανότητες), στις περιπτώσεις όπου ο χαρακτηρισμός δεν συνοδεύει κάποιο επίτευγμα, θεωρείται αρνητικός διότι παραπέμπει κατευθείαν στην αναπηρία του ατόμου και όχι στην ανθρώπινη υπόστασή του. Αναφέρεται επίσης, πως σε έρευνα

του περιοδικού «Ισοτιμία», τα ίδια τα άτομα με αναπηρία εκφράζουν την έντονη αντίθεσή τους με τη χρήση παρόμοιων ισοδύναμων χαρακτηρισμών του όρου «ειδικές ικανότητες».

Τα τελευταία χρόνια η αναπηρία προβάλλεται ολοένα και περισσότερο στα κείμενα μαζικής κουλτούρας αν και συνεχίζει να κατέχει μικρό μερίδιο της μιντιακής προβολής σε σχέση με άλλα κοινωνικά ζητήματα (Renwick, 2014). Όμως η ολοένα συχνότερη προβολή της αναπηρίας γεννά αναπαραστάσεις και αναπαράγει στερεότυπα (Levers, 2001).

Ο κινηματογράφος αποτελεί μια σύνθετη οντότητα, για αυτό και καθοριστικό ρόλο στην κατανόηση του διαδραματίζει η ανάλυση (Barsam & Morgan, 2010). Επιπλέον, λόγω της παρέμβασης του προσωπικού στοιχείου του σκηνοθέτη η αντικειμενικότητα πάυει να υφίσταται στον κινηματογράφο (Martin, 1984).

Η εικόνα του ανθρώπου με αναπηρία που προβάλλουν τα ΜΜΕ, με τις οποίες εξαιρέσεις απλώς να επιβεβαιώνουν τον κανόνα, είναι ψευδής. Ψευδής, υπό την έννοια ότι κινείται σε δυο αντιδιαμετρικά άκρα, εξαιρώντας τον «μέσο» πολίτη με αναπηρία που αποτελεί την συντριπτική πλειοψηφία. Τα δύο αντιδιαμετρικά άκρα είναι τα εξής: Είτε ο άνθρωπος με αναπηρία παρουσιάζεται με τρόπο τέτοιο ώστε να προκαλεί οίκτο (θυματοποίηση), είτε παρουσιάζεται ως «ήρωας της ζωής» και/ή άνθρωπος με ειδικές ικανότητες (Σκορδίλης, 2006).

Ο βασικός σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί η ανάλυση των χαρακτήρων με αισθητηριακή αναπηρία όρασης και ακοής, όπως αυτοί απεικονίζονται μέσα από κινηματογραφικές ταινίες. Πιο συγκεκριμένα η μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση και στην αποσαφήνιση: α) των βασικών χαρακτηριστικών και του τρόπου αναπαράστασης του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία όρασης και ακοής μέσα από τον κινηματογράφο β) του τρόπου αντιμετώπισης της αισθητηριακής αναπηρίας γ) του οικογενειακού και φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος του χαρακτήρα και δ) την σύνδεση ειδικής αγωγής και κινηματογραφικής απεικόνισης.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελείται από επτά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το εισαγωγικό κομμάτι της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο των βασικών όρων της μελέτης. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται οι βασικοί όροι της αισθητηριακής

αναπηρίας της όρασης και ακοής αλλά και του κινηματογράφου. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η προβληματική της μελέτης και πιο συγκεκριμένα η αναγκαιότητα και σημαντικότητα της μελέτης, ο βασικός σκοπός, οι επιμέρους στόχοι της μελέτης καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα. Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται η μεθοδολογία της μελέτης και πιο συγκεκριμένα ο ερευνητικός σχεδιασμός, η ανάλυση δεδομένων της έρευνας. Επιπλέον παρουσιάζονται το δείγμα της μελέτης και οι θεματικοί άξονες της παρούσας εργασίας. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα ευρήματα μελέτης τα οποία παρουσιάζονται και αναλύονται ένα προς ένα. Το έκτο κεφάλαιο αποτελεί η συζήτηση και συγκεκριμένα εξετάζεται εάν τα ευρήματα μελέτης συνδέονται με τη βιβλιογραφία. Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται οι περιορισμοί της μελέτης καθώς και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΤΗΣ ΟΡΑΣΗΣ

2.1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο όρος άτομο με πρόβλημα όρασης περιγράφει συνολικά την κατάσταση της απώλειας της όρασης. Τυφλός είναι αυτός του οποίου η κεντρική οπτική οξύτητα δεν υπερβαίνει τα 20/20 στο καλύτερο μάτι ακόμα και με διορθωτικούς φακούς (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Βέβαια, σύμφωνα με την νομοθεσία, στο άρθρο 8 του νόμου 4331 (ΦΕΚ Α΄ 69) υπάρχει αντικατάσταση του όρου « τύφλωση» με τον ειδικότερο όρο « αναπηρία όρασης». Επίσης αδυνατεί να διαβάσει έντυπα με συμβατική γραφή, μπορεί όμως να μάθει να διαβάζει και να γράφει με το ανάγλυφο σύστημα γραφής, Braille (Mason & McCall, 1997).

Υπολογίζεται πως κάποια εκατομμύρια άνθρωποι (253 εκατομμύρια) έχουν προβλήματα όρασης. Κάποιοι από αυτούς έχουν μέτρια ως σοβαρή εξασθένηση της όρασης (World Health Organization, 2006). Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ταξινομεί σε τέσσερις κατηγορίες την όραση. Αυτές αφορούν: α) την κανονική όραση, β) την μέτρια εξασθένηση της όρασης, γ) την σοβαρή εξασθένηση της όρασης, δ) την τύφλωση.

2.1.2. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ

Τα αίτια της τύφλωσης μπορούν να ποικίλουν. Διαφέρουν ανάλογα με την ηλικία που εμφανίζεται στον καθένα και το κοινωνικό – οικονομικό επίπεδο μιας χώρας (Sperl, 2001). Οι κληρονομικοί παράγοντες αποτελούν κύρια αίτια της οπτικής αναπηρίας. Προγεννητικοί παράγοντες: όπως διάφορα οικογενειακά εκφυλιστικά φαινόμενα, όπως η έλλειψη χρωστικής ουσίας στον χοριοειδή, στην ίριδα (αλφισμός) και στον αμφιβληστροειδή, σε διαθλαστικές ανωμαλίες, στην καταστροφή ή βλάβη του οπτικού νεύρου κ.ά. Επίσης, στα αίτια προστίθενται μολυσματικές ασθένειες της μητέρας κατά την περίοδο της κύησης, όπως π.χ. ερυθρά κατά τους πρώτους τρεις μήνες, αφροδίσια νοσήματα (βλεννόρροια, σύφιλη κ.α.), δηλητηριάσεις, κακώσεις του εμβρύου κατά την ενδομήτρια ζωή.

Περιγεννητικοί παράγοντες όπως: τραυματισμοί του κρανίου κατά την ώρα του τοκετού, η ανοξία κ.α.

Μεταγεννητικοί παράγοντες όπως μολυσματικές ασθένειες κατά την παιδική ηλικία (μηνιγγίτιδα, οστρακιά, ευλογιά κ.α.), διάφορες οφθαλμολογικές παθήσεις, τραυματισμοί των οφθαλμών, δηλητηριάσεις, κακοήθεις όγκοι στον ιστό του οπτικού οργάνου κλπ. (Τσιναρέλης, 2005).

Τα ατυχήματα, κυρίως στον κερατοειδή, αποτελούν ένα αξιοσημείωτο ποσοστό σοβαρών τραυματισμών στους οφθαλμούς ή ακόμα και τύφλωσης. Την μεγαλύτερη συχνότητα ατυχημάτων έχουμε κατά την παιδική ηλικία, σε χώρους όπως το σπίτι, το σχολείο και την γειτονιά, αλλά και από επαγγελματικά ατυχήματα. (Πολυχρονοπούλου, 2001).

Τα περισσότερα τραύματα, αφορούν τους άντρες παρά τις γυναίκες και η αναλογία είναι περίπου έξι προς ένα (Πολυχρονοπούλου, 2012).

2.1.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των ατόμων με τύφλωση είναι: γυαλιά ηλίου, διαφορετικός από τον φυσιολογικό τρόπος που το άτομο κινείται στον χώρο, χρήση βοηθητικής ράβδου και συνοδεία με ένα εκπαιδευμένο σκύλο – οδηγό για την διευκόλυνση των κινήσεων τους. (Mason, 2004).

Τα άτομα με προβλήματα όρασης δίνουν περισσότερη προσοχή αλλά και αξιοποιούν πιο πολύ τα ηχητικά ερεθίσματα (θορύβους αυτοκινήτων, υφή της φωνής, ήχους της φύσης της πόλης κ.α.) , οσφρητικά ερεθίσματα (μέσω αγγίγματος αντικειμένων, προσώπων, υλικών κ.α.) (Χατζηχαράλαμπος, 2000).

Η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον είναι σημαντικός τομέας, καθώς η όραση επιτρέπει τη γρήγορη συλλογή πληροφοριών από απόσταση, κάτι που είναι δυσκολότερο στα άτομα με οπτική αναπηρία (Sarade, 2016).

2.1.4. ΔΙΑΓΝΩΣΗ

Συμπτώματα που αποτελούν ενδείξεις οφθαλμικών διαταραχών και κρίνεται σκόπιμο τόσο από τους γονείς όσο και από τους εκπαιδευτικούς να γνωρίζουν είναι (Barraga, 1983) :

- Βλέφαρα κόκκινα
- Συχνό τρίψιμο των ματιών
- Κόκκινα μάτια
- Στραβισμός
- Αδυναμία συντονισμού των ματιών σε οπτικό σήμα
- Αδυναμία προσοχής όταν πρόκειται για μακρινά αντικείμενα
- Τέντωμα του κορμού εμπρός
- Αστάθεια σώματος

- Περπάτημα με προσοχή τέντωμα της κεφαλής εμπρός
- Αδυναμία όρασης αντικειμένων ορατών από άλλους με ευκολία αδυναμία διάκρισης χρωμάτων
- Δυσκολία εκτίμησης αποστάσεων

2.1.5. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η οικογένεια των ατόμων με οπτική αναπηρία σίγουρα αντιμετωπίζει κάποιες δυσκολίες κατά την διάρκεια της ανάπτυξης των παιδιών. Τα παιδιά από την άλλη πλευρά είναι ευάλωτα και χρειάζονται την στήριξη των γονιών τους. Οι γονείς θα πρέπει να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται πάνω στα θέματα αυτά για να είναι αποτελεσματική η βοήθεια που παρέχουν στα παιδιά τους. Έρευνα έδειξε πως το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων προβλέπει την ανάλογη απόδοση και καθυστέρηση ανάπτυξης στην επικοινωνία και την κοινωνικοποίηση των παιδιών τους. Όσο υψηλότερη είναι η εκπαίδευση των γονέων, τόσο καλύτερα είναι τα επίπεδα απόδοσης των παιδιών και χαμηλότερη η καθυστέρηση ανάπτυξης. (Papadopoulos, et al., 2011).

Η αποδοχή της αναπηρίας του παιδιού από την οικογένεια δεν είναι κάτι εύκολο. Έρευνα χρησιμοποίησε μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για να εξετάσει τη διαδικασία αποδοχής όσον αφορά την αναπηρία σε ένα παιδί (Ann & Yamauchi, 2007). Τα αποτελέσματα προσδίδουν δυο βασικές θεωρητικές έννοιες, στάδια θλίψης και χρόνια θλίψη, που περιγράφουν τις συναισθηματικές απαντήσεις που εκφράζουν οι γονείς μετά από τη διάγνωση της αναπηρίας του παιδιού τους.

2.1.6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τα παιδιά με προβλήματα όρασης κατακτούν τη γλώσσα, κατά το πλείστον, με τον ίδιο τρόπο νοουμένου όμως πως οι γλωσσικές τους εμπειρίες στερούνται των οπτικών πληροφοριών. Ένα βλέπον παιδί αποκτά την έννοια μιας μπάλας μέσω της οπτικής του επαφής με μια σειρά αντικειμένων που το περιβάλλον του χαρακτηρίζει ως « μπάλα». Ένα παιδί με προβλήματα όρασης αποκτά την ίδια ακριβώς έννοια με τη

συστηματική αφή πολλών και διαφορετικών μπαλών. Τόσο το ένα όσο και το άλλο ταυτοποιούν τη λέξη μπάλα, αλλά το βλέπον την τακτοποιεί και σε μια άλλη διάσταση, αυτή της θέσης της στο χώρο και ως προς το χρώμα (Πολυχρονοπούλου, 2001).

Ο σκοπός των εκπαιδευτικών είναι να προετοιμάσουν όλους τους μαθητές με οπτική αναπηρία, όσο γίνεται καλύτερα έτσι ώστε να συμπεριληφθούν πληρέστερα στην κοινωνία (Taylor, 2000). Σε έρευνα που διεξήχθη, με σκοπό τη βελτίωση της εκπαίδευσης στα παιδιά με οπτική αναπηρία, υποστηρίζεται πως η εκπαιδευτική διαδικασία στα άτομα αυτά διαφέρει σημαντικά από τους υπόλοιπους μαθητές, λόγω διαφορών στην αντίληψή (Ludikova & Finkova, 2012). Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψιν διάφοροι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι γονείς και δάσκαλοι θα πρέπει να μιλούν συνεχώς και καθαρά στο τυφλό παιδί, να του περιγράφουν με σαφήνεια τι κάνουν οι ίδιοι και τι θα πρέπει να κάνει το ίδιο σε ό,τι έχει σχέση με το παιχνίδι, το φαγητό, την κίνηση, να το ενθαρρύνουν και να το καθοδηγούν να μιλά και το ίδιο σωστά και καθαρά, αβίαστα και χωρίς αναστολές, καθώς επίσης και να κατανοεί αυτά που λέει. Αν και οι τυφλοί δεν έχουν διαθέσιμους τους οπτικούς μιμητικούς ερεθισμούς που χρησιμοποιούν οι βλέποντες, όπως προαναφέρθηκε, για την ανάπτυξη της άρθρωσης, η έλλειψη αυτή ισοσταθμίζεται κατά μεγάλο μέρος από το θετικό ρόλο που παίζουν στη ζωή των τυφλών η προφορική και ακουστική επικοινωνία (Τσιναρέλης, 2005).

Εν τέλει, βασικός στόχος είναι η παρακίνηση αλλά και η ενθάρρυνση των παιδιών με οπτική αναπηρία ώστε να υπάρχει η απαραίτητη αλληλεπίδραση για την συνεκπαίδευση μέσα στην τυπική σχολική τάξη (Sue, 2001).

2.2 ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΑΚΟΗΣ

2.2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Η κώφωση είναι μια παθολογική κατάσταση κατά την οποία οι προσλαμβανόμενοι αισθητηριακοί ήχοι δεν έχουν καμία πραγματολογική σημασία στην καθημερινή ζωή του οικείου ατόμου. Τα άτομα με κώφωση μπορούν να προσλαμβάνουν ορισμένους ήχους αλλά αδυνατούν να χρησιμοποιήσουν την υπολειπόμενη ακουστική τους ικανότητα για να κατανοούν το περιεχόμενο της ομιλίας (Στασινός, 2016).

Με αναφορές στο βιβλίο της Λαμπροπούλου (1999), η ερευνήτρια φροντίζει να διαχωρίσει την παιδική κώφωση από την ενήλικη. «Κωφός είναι αυτός που είτε φοράει ακουστικά είτε όχι, δεν αντιλαμβάνεται την ομιλία με την ακοή του μόνο. Χρησιμοποιεί κύρια το οπτικό κανάλι για να αντιληφθεί τους συνομιλητές του (χειλεαναγνωσία, νοηματική γλώσσα, γραπτή γλώσσα)».

2.2.2. ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΩΦΩΣΗ

Αντίθετα, στα παιδιά ορίζεται ότι: «Παιδική κώφωση είναι η απώλεια ακοής σε παιδιά, η οποία είναι από τη γέννηση τους ή επίκτητη. Η εκμάθηση ομιλούμενης γλώσσας είναι σημαντικά δυσχερές, διότι ελάχιστα στοιχεία της ομιλούμενης γλώσσας μπορεί να γίνουν αντιληπτά ακουστικά». Επιπρόσθετα οι κωφοί και οι κωφάλαλοι διαθέτουν μια ισχυρή και γυμνασμένη οπτική μνήμη (Ζώνιου – Σιδέρη, 2004).

2.2.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η κώφωση συνεπάγεται με σοβαρές ατέλειες στην κατανόηση της γλώσσας και στην ικανότητα της ομιλίας. Συχνά παρατηρούνται διαταραχές στην άρθρωση, απόκλιση στη γλωσσική μελωδία, στο ρυθμό και στην ένταση της φωνής, καθώς και μειωμένη ικανότητα κατανόησης και σχηματισμού σύνθετων προτάσεων. Επίσης εξαιτίας της

μικρής γλωσσικής πληροφόρησης και έλλειψης ακουστικών σημάτων από το περιβάλλον, περιορίζονται ουσιαστικά οι εμπειρίες, πιο συγκεκριμένα οι γνώσεις. Χαρακτηριστικό φαινόμενο είναι η μειωμένη αφαιρετική ικανότητα στα κωφά και κωφάλαλα άτομα. Επιπλέον, διαπιστώνεται και ασυνήθιστες ικανότητες, όπως είναι η κατανόηση της γλώσσας από τις κινήσεις των χειλιών (χειλεανάγνωση), η χρησιμοποίηση χειρονομιών ως μέσου επικοινωνίας και η ικανότητα χρησιμοποίησης ενός δακτυλικού αλφαβήτου (Κυπριωτάκης, 2000).

2.2.4. ΔΙΑΓΝΩΣΗ

Η Κώφωση είναι η αδυναμία του ανθρώπου να συλλάβει ακουστικά ερεθίσματα. Τα κωφά παιδιά έχουν απωλέσει εντελώς την ακοή τους ή διατηρούν ελάχιστα υπολείμματα της και όπως είναι φυσικό δεν είναι σε θέση να μάθουν την ομιλούμενη γλώσσα, παρά μόνο με ειδική ψυχολογική υποστήριξη και παιδαγωγική βοήθεια. Οι συνέπειες της κώφωσης, όπως π.χ. η επιβράδυνση της πνευματικής ανάπτυξης, της συναισθηματικής ωρίμανσης και της ανάπτυξης του λόγου, συνδέονται με το χρόνο εκδήλωσης της ακουστικής ανεπάρκειας. Έτσι, παρατηρούμε πως οι συνέπειες σε περίπτωση κώφωσης, που παρουσιάστηκε μετά τη γέννηση, είναι συνήθως ελαφρότερες. Έτσι, εάν η κώφωση εμφανιστεί μετά τη νεανική ή την ώριμη ηλικία, οι δυσκολίες στην προφορική επικοινωνία είναι σχετικά περιορισμένες. (Λαμπροπούλου, 1999).

Διεθνώς έχει καθιερωθεί η ακόλουθη ταξινόμηση των διαφόρων μορφών κώφωσης:

i) Κωφοί

Είναι τα άτομα εκείνα, των οποίων δεν λειτουργεί η αίσθηση της ακοής. Γεννήθηκαν με ελάχιστη ακοή ή με παντελή απουσία της ακουστικής αίσθησης ή απώλεσαν αυτήν κατά τη βρεφική ηλικία (ως το 2ο έτος), πριν δηλαδή εσωτερικεύσουν τα γλωσσικά τους πρότυπα. Ορισμένα παιδιά που παρουσιάζουν εγγενή ακουστική δυσλειτουργία χαρακτηρίζονται ως εκ γενετής κωφοί, δηλαδή ως άτομα που γεννήθηκαν με κώφωση. Άλλα πάλι είναι άτομα με επίκτητη κώφωση. Πρόκειται για παιδιά που γεννήθηκαν με φυσιολογική ακοή. Τα παιδιά αυτά έφτασαν σε μια ηλικία, κατά την οποία είχαν μάθει να μιλούν και κατανοούν την ομιλία των άλλων, αλλά λίγο αργότερα απώλεσαν την ακοή τους, λόγω ατυχήματος ή ασθένειας.

ii) Βαρήκοι ή άτομα με μειωμένη ακουστική αίσθηση

Είναι άτομα με ασθενή ακουστική οξύτητα, πολλές φορές εκ γενετής βαρήκοι, των οποίων η αισθητηριακή δυσλειτουργία μειώνεται συνήθως με τη βοήθεια ακουστικού. Η έκταση της ανεπάρκειας ή υπολειτουργίας της ακοής προσδιορίζεται συνήθως με το ακουόμετρο και σύμφωνα με το διεθνώς καθιερωμένο κριτήριο ISO4. Το σύστημα αυτό αναφέρεται στο βαθμό ακουστικής απώλειας. Η απώλεια όμως ή η ανεπάρκεια της ακοής είναι δυνατό να ταξινομηθεί ακόμα ανάλογα με το χρόνο, κατά τον οποίο επήλθε ή κώφωση. Μια ταξινόμηση, για να είναι ολοκληρωμένη, πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που ενεργοποιούνται και προσδιορίζουν την κατάσταση αυτή. Κυρίως πρέπει να περιλαμβάνει το βαθμό και τον τύπο της ακουστικής απώλειας, όπως επίσης και την ηλικία έναρξης της απώλειας αυτής (Λαμπροπούλου, 1999).

2.2.5. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ

Στα αίτια της κώφωσης εντάσσονται: Τα προγεννητικά αίτια όπως η κληρονομικότητα που είναι μια από τις κοινές αιτίες κώφωσης. Περίπου 50% από όλες τις περιπτώσεις ατόμων με σοβαρά προβλήματα ακοής έχουν σαν αίτια της κώφωσης τους ελαττωματικά γονίδια που κληρονόμησαν από τον ένα ή και από τους δυο γονείς τους. Επίσης η κώφωση μπορεί να προέλθει ύστερα από τοξικά φάρμακα ή τραυματισμούς στη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Στα περιγεννητικά και μεταγεννητικά αίτια εντάσσονται διάφοροι τραυματισμοί στη διάρκεια του τοκετού (πρώρος τοκετός), διάφορες παιδικές αρρώστιες (μαγουλάδες, πυρηνικός ίκτερος, ερυθρά, μηνιγγίτιδα). Επίσης ακόμη και ένας δυνατός θόρυβος π.χ. μια έκρηξη μπορεί να προκαλέσει αιτία νευροαισθητήριας κώφωσης. Τέλος οι διάφορες ωτίτιδες και ειδικά η εκκριτική ωτίτιδα μπορεί να προκαλέσει ακουστική απώλεια τύπου αγωγιμότητας (Mooges, 1996).

Ορισμένες παρατάξεις της κοινότητας των κωφών πιστεύουν επίσης ότι η ικανότητα ενός κωφού ατόμου να ζήσει μια πλήρη και ουσιαστική ζωή δεν υπονομεύεται από κώφωση του/ της, γι' αυτό υποστηρίζουν την άποψη ότι τα κοχλιακά εμφυτεύματα δεν παρέχουν πλεονεκτήματα στη ζωή ενός κωφού και θεωρούν κοντόφθαλμη και αναίσθητη την άποψη να τοποθετούν κοχλιακά εμφυτεύματα σε κωφούς. Πολλοί κωφοί αντιμετωπίζουν πολύ καλά με κώφωση τους, μέσω εκμάθησης της νοηματικής

γλώσσας, της ανάγνωσης χειλιών και προσαρμόζοντας το χώρο της εργασίας τους και το περιβάλλον του σπιτιού τους πολύ οικείο και πρακτικό ώστε να μην δυσκολεύονται εξαιτίας της απώλεια της ακοής τους (Λαμπροπούλου, 2005).

2.2.6. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Με τη γέννηση του παιδιού τους ορισμένοι γονείς παρατηρούν συμπεριφορές που τους ανησυχούν. Σε μερικούς απ' αυτούς, κάποια χρονική στιγμή οι ανησυχίες αυτές γίνονται βάσιμες υποψίες. Αρχίζει το άγχος και ο εκνευρισμός. Ενώ ξεκινάει ένας ατέλειωτος αγώνας δρόμου στα γραφεία των ειδικών. Είναι δυνατόν να κλονιστεί ακόμα και η συνοχή της οικογένειας. Αν αυτό δεν συμβεί, είναι τουλάχιστον βέβαιο πως θα αλλάξουν οι ισορροπίες μεταξύ των μελών, λόγω του συγκεκριμένου προβλήματος (Ζαφειράτου – Κουλουμπά, 1994).

Σε έρευνα των Durgamba, Parthasarathi και Murty, (2004), που έγινε με θέμα τη μελέτη της γνώσης των γονέων για την κώφωση, τη συμπεριφορά και τις προσδοκίες τους για την εκπαίδευση του κωφού παιδιού τους και την διερεύνηση των προβλημάτων που προέρχονται από το τρόπο μάθησης του παιδιού, συμπέραναν ότι οι γονείς των παιδιών με απώλεια ακοής δεν έχουν καμιά γνώση για τα προβλήματα των παιδιών τους, που συσχετίζονται με την αναπηρία τους.

Τα οικογενειακά και γονικά ζητήματα είναι σχεδόν τα ίδια, αλλά η απώλεια ακοής επιβάλλει μεγαλύτερη πολυπλοκότητα στο γονικό ρόλο και απαιτεί μεγαλύτερη φροντίδα προς το παιδί με απώλεια ακοής (Lucker & Velaski, 2004).

2.2.7. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι κωφοί-βαρήκοοι μαθητές παραδοσιακά εκπαιδεύονταν σε ειδικά σχολεία ή τάξεις. Τα τελευταία χρόνια, η τάση της ενσωμάτωσης ή της ένταξης και οι απαιτήσεις των γονέων για ισότιμη εκπαίδευση σε σχολεία μαζί με ακούοντα παιδιά είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί σταδιακά ο πληθυσμός των κωφών-βαρήκοων μαθητών στα ειδικά σχολεία και να αυξηθεί ο αριθμός των μαθητών αυτών σε σχολεία ακούονταν. Έτσι, ενώ μειώνεται συνεχώς ο αριθμός κωφών-βαρήκοων μαθητών, αυξάνεται ταυτόχρονα και ο αριθμός των μαθητών με προβλήματα ακοής στα σχολεία ακούονταν (Κουρμπέτης, 2007).

Η μετατόπιση όμως αυτή του πληθυσμού απαιτεί αλλαγές για το σχολείο της γενικής εκπαίδευσης, οι οποίες μπορεί να αντιμετωπιστούν μονό με συστηματικό προγραμματισμό και σχεδιασμό κατάλληλης υποδομής, υλοποίησης προγραμμάτων, επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και παροχής στήριξης (λογοθεραπευτή, ειδικού δάσκαλο, διερμηνέα κτλ.) μέσα στην κοινή τάξη του σχολείου ακούονταν. Οι αλλαγές αυτές, δυστυχώς, δεν έχουν υλοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό στα σχολεία ακούονταν στη χώρας μας. Έτσι, πολλοί κωφοί και βαρήκοοι τοποθετούνται στα σχολεία αυτά χωρίς ειδικές παροχές και ειδικής στήριξη. Οι ελλείψεις αυτές προβληματίζουν τους γονείς. Οι όποιοι θα πρέπει να επιλέξουν μεταξύ του ειδικού σχολείου κωφών και του σχολείου ακούονταν. Το σχολείο κωφών παρέχει ειδικής στήριξη και προγράμματα για κωφούς-βαρήκοους μαθητές, καθώς και ευκαιρίες για κοινωνικοποίηση μεταξύ τους. Συμβάλλει, επίσης σημαντικά στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και ψυχικής υγείας των παιδιών. Απαιτεί όμως συνεχή αγώνα από τους γονείς και να μην απομονώνονται. Η επιλογή του σχολικού πλαισίου, επομένως, είναι δύσκολη για τους γονείς και εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του κάθε παιδιού και της οικογενείας του. Αρκετοί κωφοί μαθητές, ανεξάρτητα από το είδος του σχολείου που αποφοιτούν (ειδικού ή γενικό), συνεχίζουν τις σπουδές τους σε ανώτερες σχολές και σε πανεπιστήμια. Στην πορεία της εκπαίδευσης των κωφών παιδιών στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές μέθοδοι επικοινωνίας και διδασκαλίας. Οι πιο γνωστές είναι ο προφορισμός, η ολική επικοινωνία και στα τελευταία χρόνια η δίγλωσση προσέγγιση (Λαμπροπούλου, 2005).

2.3 ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ

2.3.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Ο «κινηματογράφος, ή αλλιώς η 7η τέχνη όπως αποκαλείται αποτελεί ένα σύγχρονο μέσο με το οποίο οι άνθρωποι αποκτούν την ικανότητα να αντιμετωπίζουν κριτικά και δημιουργικά το πλήθος των οπτικοακουστικών ερεθισμάτων της καθημερινής τους ζωής. Τα μηνύματα που αναδεικνύονται είναι πολυτροπικά: συνδυάζουν δηλαδή κείμενο, εικόνα και ήχο». (Μιχαηλίδου & Πετρά, 2015).

Κατά τη σημερινή εποχή ο όρος χρησιμοποιείται εναλλακτικά με τους όρους «ταινία» και «φιλμ», για να αποδώσει εκείνη τη μορφή μαζικής διασκέδασης που χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της αφήγησης και της κίνησης (Barsam & Monahan, 2010). Σύμφωνα με την Παιδαγωγική των Μέσων, ο κινηματογράφος εντάσσεται στα τριτογενή, οπτικοακουστικά, δυναμικά και κινούμενα εικονικά Μέσα (Σοφός, 2010).

2.3.2. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι κινηματογραφικές ταινίες μπορούν να αναλυθούν είτε ως προς τη μορφή τους είτε ως προς τα πολιτιστικά προϊόντα. Σχετικά με τη μορφική ανάλυση, πραγματοποιείται εξέταση των ταινιών ως προς τα συνθετικά τους στοιχεία, δηλαδή τη φωτογραφία, τον ήχο, την κίνηση, τη σχεδίαση, τις ερμηνείες των ηθοποιών και το μοντάζ. Εν αντιθέσει με τη μορφική ανάλυση, στις πολιτιστικές αναλύσεις εξετάζονται τόσο η μορφή όσο και το περιεχόμενο των ταινιών, προκειμένου να διερευνηθούν τα έμμεσα μηνύματα που υποβόσκουν σε ολόκληρη την κινηματογραφική ταινία (Barsam & Monahan, 2010).

Επιπρόσθετα, η προσέγγιση κινηματογραφικής ανάλυσης που προτείνει ο Σοφός (2010), είναι η ολιστική, σύμφωνα με την οποία το περιεχόμενο των κινηματογραφικών ταινιών ερμηνεύεται συνολικά.

Επιπλέον, ο κινηματογράφος αντανακλά όψεις της ισχύουσας κοινωνικής πραγματικότητας μέσα από μια υποκειμενική πλευρά. Επίσης, αυτά που προβάλλονται στην κινηματογραφική οθόνη δεν αποτελούν την πραγματικότητα. Ακόμη και στα ντοκιμαντέρ δε μεταφέρεται αυτούσια η πραγματικότητα, καθώς ο

κάθε σκηνοθέτης επιλέγει ποιο κομμάτι της θα προβάλλει και από ποια οπτική γωνία. Έτσι, μια κινηματογραφική ταινία συνιστά μια άποψη για την πραγματικότητα, όχι όμως αυτή καθ' αυτή την πραγματικότητα (Σεραφετεϊνίδου, 2003).

2.3.3. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ο Nelson (1994) σημειώνει επτά στερεότυπα για την αναπηρία όπως αυτά αναδύονται στις κινηματογραφικές αφηγήσεις. Η πρώτη στερεοτυπική αναπαράσταση απεικονίζει τα άτομα ως έχοντα ανάγκη φροντίδας ή θεραπείας και η αναπηρία εκλαμβάνεται ως μια τραγωδία που απαιτεί τη συμπάθεια και τη φιλανθρωπία. Η δεύτερη εστιάζει στο θάρρος την αντοχή και την αποφασιστικότητα του ατόμου να ξεπεράσει την αναπηρία του και η τρίτη περιγράφει το άτομο ως κακό με εγκληματικές προθέσεις. Η τέταρτη περιγράφει τη ζωή του ως μη έχουσα αξία, και επομένως παρουσιάζει την αναπηρία ως μια σωματική εξάρτηση και δυστυχία, που συνεπάγεται τη στέρηση της αυτονομίας και της αυτοδιάθεσης. Η πέμπτη στερεοτυπική αναπαράσταση, παρουσιάζει το άτομο ως απροσάρμοστο που χρειάζεται τους μη έχοντες αναπηρία να αποκτήσει γνώση για τον εαυτό του και η έκκτη παρουσιάζει το άτομο ως βάρος για το οικογενειακό περιβάλλον, στερεότυπο που χρησιμοποιείται για να τονίσει τη γενναιοδωρία των υπολοίπων. Το τελευταίο και έβδομο στερεότυπο παρουσιάζει το άτομο ως ανίκανο να ζήσει μια επιτυχημένη ζωή, ουσιαστικά η υπόσταση του ατόμου καθορίζεται από την αναπηρία του και όχι από τα προσωπικά του χαρακτηριστικά. (Black & Pretes, 2007).

Στην έρευνα των Black&Pretes (2007) μελετήθηκαν 18 ταινίες, μεταξύ των ετών 1978 έως 2004, όπου απεικονίζονταν χαρακτήρες με αναπηρία. Οι ερευνητές παρατήρησαν, στο συγκεκριμένο δείγμα, πως το άτομο με αναπηρία διέθετε ολοκληρωμένη προσωπικότητα, η οποία, ως επί των πλείστων, δεν καθοριζόταν από την αναπηρία του. Επίσης, οι χαρακτήρες με αναπηρία αρκετά συχνά παρουσίαζαν χαρακτηριστικά όπως επιμονή, αποφασιστικότητα, και να αγωνίζονται για ένα σκοπό, αλλά και πικρία, θυμό και αυτοκαταστροφική συμπεριφορά. Όσον αφορά στην κοινωνική ένταξη τους, στις περισσότερες ταινίες, οι χαρακτήρες με αναπηρία απεικονίζονταν ως άτομα μοναχικά που βίωναν κοινωνικό αποκλεισμό. Οι Black&Pretes (2007) διερεύνησαν τις κοινωνικές σχέσεις που συνάπτουν οι

χαρακτήρες με αναπηρία και συγκεκριμένα εντόπισαν πως οι περισσότεροι χαρακτήρες ανέπτυξαν φιλικές σχέσεις με άτομα χωρίς αναπηρία, ενώ 7 από τους 18 χαρακτήρες που μελετήθηκαν είχαν συντροφικές σεξουαλικές σχέσεις.

Οι Lieberman και & Stuart (2002) επιχείρησαν τη διεξαγωγή μιας έρευνας σε 51 τυφλούς και κωφούς ενήλικες πρωταγωνιστές ταινιών με σκοπό να μελετήσουν τις ψυχαγωγικές τους προτιμήσεις. Μέσα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, βρήκαν ότι το 60% των συμμετεχόντων δεν ήταν ικανοποιημένο με τις τρέχουσες δραστηριότητες αναψυχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι, η προσέγγιση και η απεικόνιση των αισθητηριακών αναπηριών της τύφλωσης και της κώφωσης και κατά πόσο ο κινηματογράφος, μέσα από ταινίες μπορεί να αποδώσει ρεαλιστικά τις δυο αυτές αισθητηριακές αναπηρίες.

Τα άτομα με αναπηρία απέδειξαν ότι μπορούν να είναι πρωταγωνιστές τόσο στη ζωή όσο και στον κινηματογράφο. Η ανάδειξη της σημασίας της ανάδειξης των ηρώων με ειδικές ανάγκες έχει απασχολήσει εδώ και μερικές δεκαετίες ο κινηματογράφος στις περισσότερες χώρες του κόσμου, επιλέγει ως πρωταγωνιστές σε αρκετές ταινίες άτομα με αναπηρία.

Σε πρώτο στάδιο, αναπτύσσεται ο προβληματισμός σχετικά με την μελέτη του παρόντος θέματος. Στη πορεία, παρουσιάζονται ο βασικός σκοπός και οι επιμέρους στόχοι της μελέτης καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα. Έπειτα, στο επόμενο κεφάλαιο σειρά έχει η μεθοδολογία της μελέτης και ύστερα η περιγραφή του δείγματος της μελέτης των κινηματογραφικών ταινιών.

Η συγκεκριμένη μελέτη, με γνώμονα τέσσερις ταινίες του κινηματογράφου έχει σκοπό να εξετάσει τον τρόπο που απεικονίζονται οι αισθητηριακές αναπηρίες τύφλωσης και κώφωσης, πως απεικονίζονται το οικογενειακό αλλά και το φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου με αναπηρία όπως επίσης και το αν συνδέεται η ειδική αγωγή με την κινηματογραφική απεικόνιση.

3.1 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η τύφλωση και η κώφωση, συνιστούν δυο σοβαρές αισθητηριακές αναπηρίες.

Στον κινηματογράφο, δεν υπάρχει σχετικά μεγάλο δείγμα αγγλόφωνων ταινιών που να αναπαριστούν τις δυο αυτές σοβαρές αναπηρίες.

Η μελέτη και η ανάλυση των χαρακτήρων με αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής κρίνεται αναγκαία και λόγω του ότι ο κινηματογράφος αποτελεί ένα σημαντικό μέσο διάδοσης πληροφοριών (Acharya et al., 2014 ; Elliott & Byrd, 1984) που έχει τη δύναμη να επηρεάσει και να αλλάξει τη στάση των ανθρώπων απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Επιπλέον, μέσω του κινηματογράφου, ως πεδίου δράσης, επηρεάζονται οι στάσεις για την αναπηρία και η επαναδιαπραγμάτευση των ποικίλων στερεοτύπων μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την αποδόμηση των αναπαραστάσεων, γεγονός που δύναται να έχει πραγματικά αποτελέσματα στη ζωή των ανθρώπων με αναπηρία (Wilkinson & McGill, 2009).

3.2 ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο βασικός σκοπός της παρούσας μελέτης συνιστά η ανάλυση της κινηματογραφικής απεικόνισης των χαρακτήρων με αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής στον κινηματογράφο. Πιο συγκεκριμένα, οι επιμέρους στόχοι που αποσκοπούν στη μελέτη της παρούσας εργασίας είναι οι εξής:

- Τρόπος απεικόνισης τύφλωσης και κώφωσης στην κινηματογραφική ταινία
- Διάγνωση και αιτιολογία απόκτησης τύφλωσης και κώφωσης
- Τρόπος αντιμετώπισης της αναπηρίας από τον εικονιζόμενο χαρακτήρα
- Δημογραφικά στοιχεία ατόμου. Πιο συγκεκριμένα: φύλο, ηλικία, επάγγελμα, οικογενειακή κατάσταση, τόπος διαμονής.
- Τρόπος απεικόνισης οικογενειακού περιβάλλοντος του χαρακτήρα με αναπηρία.
- Σχέση του χαρακτήρα με αναπηρία με το οικογενειακό περιβάλλον
- Σχέση οικογενειακού περιβάλλοντος με τον χαρακτήρα
- Ύπαρξη ή όχι φιλικού-κοινωνικού περιβάλλοντος
- Ποιοι/οίες , ποιος/οία το απαρτίζουν
- Σχέσεις χαρακτήρα με φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον
- Σχέσεις φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον με χαρακτήρα
- Σύνδεση ειδικής αγωγής με την κινηματογραφική απεικόνιση (ρεαλιστική ή όχι)

3.3 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία επιδιώκονται να αναλυθούν και να απαντηθούν είναι τα εξής:

1. Πώς παρουσιάζεται η αισθητηριακή αναπηρία της όρασης και ακοής στην κινηματογραφική ταινία;
2. Πώς απεικονίζεται το οικογενειακό περιβάλλον του χαρακτήρα με αναπηρία;
3. Πώς απεικονίζεται το φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον του χαρακτήρα με αναπηρία;
4. Πώς συνδέεται η ειδική αγωγή με την κινηματογραφική απεικόνιση;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην εξέταση του ατόμου με αισθητηριακή αναπηρία (όρασης και ακοής) μέσα από τέσσερις κινηματογραφικές ταινίες. Η ερευνητική μέθοδος η οποία επιλέχτηκε για αυτή τη μελέτη είναι η ποιοτική έρευνα και πιο συγκεκριμένα, η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου.

Για τη συλλογή δεδομένων, χρειάστηκε η παρακολούθηση των τεσσάρων ταινιών *Άρωμα Γυναίκας* (1992), *Οικογένεια Μπελιέ* (2014), *Αγαπητέ Φράνκι* (2004) και *Ο Τυφλός αδερφός μου* (2016) που με τη βοήθεια των ερευνητικών ερωτημάτων που τέθηκαν για τη παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε η εστίαση και ακολούθως η εύρεση και η συλλογή τους.

Η έρευνα(research) είναι μια διαδικασία σταδίων για τη συγκέντρωση και την ανάλυση πληροφοριών ώστε να αυξήσουν, την κατανόηση ενός θέματος ή ζητήματος (Greswell, 2008)

Η ανάλυση περιεχομένου (content analysis) έχει προταθεί και καθιερωθεί ως μία εκ των καλύτερων τεχνικών έρευνας στους κόλπους των κοινωνικών επιστημών και των επιστημών του ανθρώπου, εφόσον αυτή στοχεύει στην «αντικειμενική περιγραφή του φανερού περιεχομένου της επικοινωνίας γραπτού ή προφορικού λόγου», με τελική επιδίωξη την ερμηνεία. Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί την βασική μέθοδο της έμμεσης παρατήρησης (Τζάνη, 2005).

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου που αναλύει τις κοινωνικές προεκτάσεις και συνέπειες της κοινωνικής επικοινωνίας (Ιωσηφίδης, 2003) Επομένως η έρευνα συνιστά μια ποιοτική μελέτη η οποία βασίστηκε στην ανάλυση περιεχομένου και ειδικότερα, στην ερμηνευτική μέθοδο της επαγωγικής προσέγγισης.

Πιο αναλυτικά, η ποιοτική ανάλυση βασίστηκε στην ανάλυση περιεχομένου (content analysis), και πιο συγκεκριμένα, στην ποιοτική ανάλυση περιεχομένου (qualitative content analysis). Ο όρος «ανάλυση περιεχομένου» εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1948 (Κόλλιας, 2014; Krippendorff, 2004) και στόχο του συνιστά η αντικειμενική,

συστηματική και ποσοτική περιγραφή του έκδηλου περιεχομένου της επικοινωνίας γραπτού ή προφορικού λόγου, με τελική επιδίωξη την ερμηνεία (Τζάνη, 2005).

Σύμφωνα με τους Denzin και Lincoln (2005) «η ποιοτική έρευνα τοποθετείται ως μια δραστηριότητα που θέτει τον παρατηρητή στον κόσμο. Απαρτίζεται από ένα σύνολο ερμηνειών και πρακτικών που κάνουν τον κόσμο ορατό. Αυτές οι πρακτικές μετασχηματίζουν τον κόσμο και τον μετατρέπουν σε μια σειρά από αναπαραστάσεις περιέχοντας σημειώσεις από το πεδίο, συνεντεύξεις, συζητήσεις, φωτογραφίες, μαγνητοφωνήσεις. Σε αυτό το επίπεδο η ποιοτική έρευνα συνεπάγεται ως μια ερμηνευτική και νατουραλιστική προσέγγιση του κόσμου».

Η ποιοτική έρευνα μας επιτρέπει , σε κάποιο βαθμό, να έχουμε πρόσβαση στην υποκειμενική εμπειρία ή προοπτική των άλλων, στα υποκειμενικά τους νοήματα. Σε όλη τη ποιοτική ερευνητική διαδικασία το κύριο ενδιαφέρον του ερευνητή εστιάζεται στη σύλληψη και κατανόηση των νοημάτων που τα υποκείμενα της έρευνας έχουν για το υπό διερεύνηση ζήτημα, και όχι τόσο στα νοήματα που πηγάζουν από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας (Ισαρη & Πουρκός,2015).

Η ερμηνευτική μέθοδος δηλώνει τον τρόπο προσέγγισης προσέγγισης, ανάλυσης και ερμηνείας θεολογικών, φιλολογικών, νομικών κειμένων , έργων τέχνης και φιλοσοφικών κειμένων . Αποβλέπει στην όσο το δυνατόν πληρέστερη και βαθύτερη κατανόηση των έργων αυτών (Πηγιάκη,2004).

Η μέθοδος αυτή επιχειρεί να συλλάβει τους τρόπους με τους οποίους άτομα ή ομάδες προσδίδουν νόημα στον κοινωνικό τους κόσμο και οικοδομούν τη βιωμένη εμπειρία τους σχετικά με το εξεταζόμενο φαινόμενο (Τσιώλης,2015).

4.2 ΔΕΙΓΜΑ

Για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν πέντε (5) ταινίες μεγάλου μήκους, στις οποίες πρωταγωνιστούσαν ήρωες με αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής.

Βασικοί παράγοντες της επιλογής των κινηματογραφικών ταινιών ήταν

- Ταινίες που προβλήθηκαν κατά τις δεκαετίες του 1990, 2000 και 2010.
- Ύπαρξη τουλάχιστον ενός χαρακτήρα με τύφλωση και κώφωση
- Ταινία μεγάλου μήκους
- Είδος κινηματογραφικής ταινίας

Συνεπώς το δείγμα της έρευνας αποτελείται από τις παρακάτω ταινίες:

- 1) *ΆρωμαΓυναίκας (Scent of a Woman)* 1992
- 2) *Αγαπητέ Φράνκι (Dear Frankie)* 2004
- 3) *Η οικογένεια Μπελιέ (The Family Belie)* 2014
- 4) *Ο Τυφλός αδερφός μου (My Blind brother)* 2016

Πίνακας 4.1 Δεκαετία προβολής ταινίας

Ταινία	Έτος προβολής
<i>ΆρωμαΓυναίκας</i>	1992
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	2004
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2014
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>	2016
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>	2016

Όπως παρατηρείται από τον παραπάνω πίνακα 4.1 δυο ταινίες προέρχονται από τη δεκαετία του 2010: *Η οικογένεια Μπελιέ* (2014) και *Ο Τυφλός αδερφός μου* (2016). Οι

άλλες δυο ταινίες, *Άρωμα Γυναίκας* (1992) και *Αγαπητέ Φράνκι* (2004) προέρχονται από τις δεκαετίες του 1990 και 2000 αντίστοιχα.

Πίνακας 4.2 *Ύπαρξη τουλάχιστον ενός χαρακτήρα τύφλωσης και κώφωσης*

Ταινία	Χαρακτήρας/ες με τύφλωση	Χαρακτήρας/ες με κώφωση
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	1	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>		1
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>		2
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>	1	
Σύνολο(4)	2	3

Όπως παρατηρείται στον πίνακα 4.2 σε όλες τις προς ανάλυση ταινίες υπάρχει από ένας τουλάχιστον χαρακτήρας με τύφλωση και κώφωση. Συνολικά οι χαρακτήρες που εξετάζονται είναι πέντε (5). Πιο συγκεκριμένα τρεις χαρακτήρες παρουσιάζονται με κώφωση (ένας από την ταινία *Αγαπητέ Φράνκι* και δυο (2) από την ταινία *Η Οικογένεια Μπελιέ*). Οι ταινίες *Άρωμα Γυναίκας* και *Ο Τυφλός αδερφός μου* περιέχουν από ένα χαρακτήρα με τύφλωση.

Πίνακας 4.3 *Ταινία μεγάλου μήκους*

Ταινία	Μεγάλου μήκους	Μικρού μήκους
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	X	
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)		

Όπως παρατηρείται στον πίνακα 4.3, όλες οι προς ανάλυση ταινίες, είναι μεγάλου μήκους. Συγκεκριμένα, η ταινία: *Άρωμα Γυναίκας* έχει διάρκεια 157 λεπτά, η ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι* έχει διάρκεια 105 λεπτά, η *Η Οικογένεια Μπελιέ* είναι διάρκειας 106 λεπτών και η ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου* είναι διάρκειας 85 λεπτών.

Πίνακας 4.4 *Είδος κινηματογραφικής ταινίας*

Ταινία	Είδος ταινίας
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	Δραματική
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	Δραματική
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	Κωμωδία
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>	Κομεντί

Όπως παρατηρείται στον πίνακα 4.4, υπάρχουν δυο δραματικές ταινίες (*Άρωμα Γυναίκας* και *Αγαπητέ Φράνκι*). Τις υπόλοιπες δύο αποτελούν μια κωμική (*Η Οικογένεια Μπελιέ*) και μια κομεντί (*Ο Τυφλός αδερφός μου*).

4.3 ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Σύμφωνα με τους επιμέρους στόχους της μελέτης καθώς και σε συνδυασμό με τα ερευνητικά ερωτήματα οι θεματικοί άξονες που διαμορφώθηκαν είναι οι εξής (6):

- Στον πρώτο θεματικό άξονα περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του εξεταζόμενου χαρακτήρα (φύλο, ηλικία, επάγγελμα και προσωπική κατάσταση).
- Στον δεύτερο θεματικό άξονα, , αναλύεται ο τρόπος απόκτησης της αισθητηριακής αναπηρίας.
- Στον τρίτο θεματικό άξονα ερευνώνται, η στάση του χαρακτήρα ως προς την αναπηρία του, τα συναισθήματα που βιώνει ως προς την αναπηρία του, καθώς και τα ενδιαφέροντα του.
- Στον τέταρτο θεματικό άξονα, εξετάζεται το οικογενειακό περιβάλλον του χαρακτήρα (τύπος οικογένειας, ποιοι το απαρτίζουν) καθώς και η σχέση του χαρακτήρα με την οικογένεια και της οικογένειας με του χαρακτήρα.
- Στον πέμπτο θεματικό τομέα, εξετάζεται το φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον του χαρακτήρα (ευρύ ή κλειστό) όπως επίσης και η σχέση του χαρακτήρα με αυτό καθώς και του φιλικού και κοινωνικού περιβάλλοντος με τον χαρακτήρα.
- Στον έκτο, και τελευταίο, θεματικό άξονα πραγματοποιείται η σύνδεση ειδικής αγωγής με την κινηματογραφική απεικόνιση (ρεαλιστική ή όχι).

Οι θεματικοί άξονες και οι υποκατηγορίες που συγκροτήθηκαν σε αυτούς ήταν οι εξής:

1^{ος} άξονας: Περιγραφή του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία όρασης και ακοής

Υποκατηγορίες

1. Το φύλο του χαρακτήρα
2. Η ηλικία του χαρακτήρα
3. Η επαγγελματική κατάσταση του χαρακτήρα
4. Η προσωπική κατάσταση του χαρακτήρα

2^{ος} άξονας: Εμφάνιση αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής

Υποκατηγορία

1. Τρόπος απόκτησης αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής

3^{ος} άξονας: Στάση, συμπεριφορά και ενδιαφέροντα του χαρακτήρα απέναντι στην αισθητηριακή αναπηρία που αντιμετωπίζει

Υποκατηγορίες

1. Η στάση του χαρακτήρα ως προς την αισθητηριακή αναπηρία του
2. Τα συναισθήματα που βιώνει ο χαρακτήρας με αισθητηριακή αναπηρία
3. Τα ενδιαφέροντα του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία

4^{ος} άξονας: Οικογενειακό περιβάλλον του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία

Υποκατηγορίες

1. Ύπαρξη ή μη, οικογενειακού περιβάλλοντος χαρακτήρα
2. Είδος οικογένειας του χαρακτήρα
3. Τύπος οικογένειας του χαρακτήρα
4. Σχέσεις χαρακτήρα με οικογενειακό περιβάλλον
5. Σχέσεις οικογενειακού περιβάλλοντος με τον χαρακτήρα

5^{ος} άξονας: Φιλικό/ κοινωνικό περιβάλλον χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία

Υποκατηγορίες

1. Ύπαρξη ή μη, φιλικού/ κοινωνικού περιβάλλοντος χαρακτήρα
2. Είδος φιλικού / κοινωνικού περιβάλλοντος του χαρακτήρα
3. Σχέσεις χαρακτήρα με το φιλικό/ κοινωνικό περιβάλλον
4. Σχέσεις φιλικού/ κοινωνικού περιβάλλοντος με τον χαρακτήρα

6^{ος} άξονας: Σύνδεση ειδικής αγωγής και κινηματογραφικής απεικόνισης

Υποκατηγορία

1. Τρόπος απόδοσης της αναπηρίας του χαρακτήρα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα μελέτης που προέκυψαν έπειτα από την ανάλυση των κινηματογραφικών απεικονίσεων των αισθητηριακών αναπηριών τύφλωσης και κώφωσης, παράλληλα με τα ερευνητικά ερωτήματα που καταγράφηκαν στη μεθοδολογία της παρούσας μελέτης. Επιπλέον, προκειμένου να περιγραφούν και να παρουσιαστούν τα ευρήματα, η δομή της παρουσίασης των ευρημάτων πραγματοποιήθηκε με βάση τους θεματικούς άξονες που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο.

5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΕ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ

5.1.1. Το φύλο του χαρακτήρα

Πίνακας 5.1.1. Το φύλο του χαρακτήρα

Ταινία	Φύλο	
	Αρσενικό	Θηλυκό
<i>ΆρωμαΓυναίκας</i>	X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η ΟικογένειαΜπελιέ</i>	X	X
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Όπως παρατηρείται, στον πίνακα 5.1.1. το αρσενικό φύλο του υπερτερεί κατά πολύ ως προς το θηλυκό φύλο. Από τους πέντε (5) εξεταζόμενους/ες χαρακτήρες, οι τέσσερις (4) ανήκαν στο αρσενικό φύλο και μόνο ένας (1) στο θηλυκό.

5.1.2. Η ηλικία του χαρακτήρα

Πίνακας 5.1.2. Η ηλικία του χαρακτήρα

Ταινία	Παιδική	Εφηβική	Ενήλικη
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>			X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X		
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>			2(x)
<i>Ο Τυφλός αδερφός μου</i>			X
Σύνολο(4)	1	0	4

Σύμφωνα με τον πίνακα 5.1.2. οι χαρακτήρες που εξετάζονται, στην πλειονότητα ανήκουν στην ενήλικη ηλικιακή ομάδα και συγκεκριμένα οι τέσσερις (4) από τους πέντε(5) χαρακτήρες. Ένας μόνο χαρακτήρας βρίσκεται κατά την παιδική ηλικία. Επίσης, κανένας χαρακτήρας δεν ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των εφήβων.

Ο χαρακτήρας της ταινίας *Άρωμα Γυναίκας* ηλικιακά βρίσκεται γύρω στα πενήντα (50) έτη, οι χαρακτήρες της ταινίας: *Η Οικογένεια Μπελιέ* βρίσκονται ο άντρας που εξετάστηκε γύρω στα πενήντα (50) και η γυναίκα γύρω στα σαράντα (40). Στην ταινία *Ο Τυφλός αδερφός μου*, ο χαρακτήρας είναι περίπου τριάντα ετών (30). Ο χαρακτήρας που βρίσκεται στην παιδική ηλικία είναι αυτός της ταινίας *Αγαπητέ Φράνκι*, όπου πρόκειται για ένα παιδί ηλικίας εννέα (9) ετών.

5.1.3. Η επαγγελματική κατάσταση του χαρακτήρα

Πίνακας 5.1.3. Η επαγγελματική κατάσταση του χαρακτήρα

Ταινία	Επαγγελματική Κατάσταση	
	Εργαζόμενος/η	Μη εργαζόμενος/η
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>		X
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>		X
Σύνολο(4)	2	3

Σύμφωνα, με τον πίνακα 5.1.3 η πλειονότητα των εξεταζόμενων χαρακτήρων και συγκεκριμένα τρεις (3) είναι ανεπάγγελτοι. Βέβαια, στην περίπτωση του χαρακτήρα στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, στην ταινία αναφέρεται ότι εργαζόταν ως Συνταγματάρχης του Αμερικάνικου Στρατού (15:20). Από το ατύχημα που υπέστη, το οποίο του κόστισε την όραση του, δεν μπόρεσε να εργαστεί ξανά με αποτέλεσμα να του χορηγείται από το κράτος επίδομα αναπηρίας. Στην περίπτωση του χαρακτήρα στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, ο εξεταζόμενος χαρακτήρας δεν εργάζεται και ασχολείται ενεργά με την εθελοντική δράση (04:03) και στην τρίτη περίπτωση στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, ο εξεταζόμενος χαρακτήρας είναι ένα μικρό παιδί επομένως είναι αδύνατον να εργάζεται. Οι χαρακτήρες που εργάζονται είναι συνολικά δυο (2) και προέρχονται από την ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*. Οι χαρακτήρες εργάζονται, έχοντας οργανώσει τη δική τους φάρμα στην επαρχία και πουλώντας γαλακτοκομικά προϊόντα σε υπαίθριο παζάρι της περιοχής που διαμένουν (14:05). Αποδεικνύουν ότι η κώφωση δεν στάθηκε εμπόδιο στο να εργαστούν και να καταφέρουν να δημιουργήσουν τη δική τους οργανωμένη φάρμα και να δραστηριοποιηθούν στον γεωργικό και κτηνοτροφικό τομέα.

Ένας από τους τομείς που συναντούν δυσκολίες τα άτομα με αναπηρία είναι η εργασία. Η εύρεση σταθερής, πλήρους απασχόλησης εργασίας είναι απαραίτητη για να μπορέσει κανείς να είναι οικονομικά ανεξάρτητος, και ως εκ τούτου για πολλούς

νέους είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα για την πορεία τους προς την ενηλικίωση (Janus, 2009). Οι μελέτες δείχνουν ότι τα άτομα με αναπηρία, μετά την αποφοίτηση τους από το σχολείο, αντιμετωπίζουν ποικίλα εμπόδια στον εργασιακό χώρο.

5.1.4. Η προσωπική κατάσταση του χαρακτήρα

Πίνακας 5.1.4. Η προσωπική κατάσταση του χαρακτήρα

Ταινία	Προσωπική κατάσταση		
	Σε σχέση	Ελεύθερος/η	Παντρεμένος/η
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>		X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>			2(x)
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X		
Σύνολο(4)	1	2	2

Με βάση τον πίνακα 5.1.4. από δυο (2) χαρακτήρες εμφανίζονται ελεύθεροι και παντρεμένοι αντίστοιχα. Στην περίπτωση της ταινίας: *Άρωμα Γυναίκας*, ο εξεταζόμενος χαρακτήρας εμφανίζεται ελεύθερος. Λόγω της τύφλωσης κλείστηκε στον εαυτό του με αποτέλεσμα να απομακρύνει όλους τους ανθρώπους που τον πλαισιώναν. Στην διάρκεια της ταινίας δεν εμφανίστηκε να έχει δημιουργήσει σχέση αλλά ούτε και να επιδιώκει κάποιου είδους συντροφικής γνωριμίας. Επίσης και ο χαρακτήρας της ταινίας: *Αγαπητέ Φράνκι* δεν έχει κάποια συντροφική σχέση αφού ο χαρακτήρας με αναπηρία αποτελείται από ένα μικρό παιδί. Ακολουθώντας, στην περίπτωση της ταινίας: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι εικονιζόμενοι χαρακτήρες αποτελούν παντρεμένο ζευγάρι που μάλιστα έχει αποκτήσει και δυο παιδιά. Το ζευγάρι φαίνεται να είναι πολύ δεμένο μεταξύ τους και να κυριαρχεί η αγάπη, η κατανόηση και η υποστήριξη. Οι δυο χαρακτήρες με κώφωση κατάφεραν να μείνουν μαζί δεμένοι και αγαπημένοι αντιμετωπίζοντας ενωμένοι όλες τις δυσκολίες. Στην ταινία: *Ο Τυφλός Αδερφός μου* ο χαρακτήρας εμφανίζεται να έχει συνάψει σχέση με μια συνομήλικη του κοπέλα (17:34). Ο χαρακτήρας αποτελείται από ένα νεαρό άνδρα με δυναμικό χαρακτήρα και ισχυρή προσωπικότητα που δεν περνάει απαρατήρητος από το αντίθετο φύλο. Η ελκυστική και επιμελημένη εξωτερική του εμφάνιση σε συνδυασμό

με τον τρυφερό του χαρακτήρα, δεν τον εμπόδισαν από το να συνάψει σχέση με μια νεαρή κοπέλα ονόματι Ρόσι, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο ότι η τύφλωση δεν μπορεί να εμποδίσει την ανάγκη για συντροφικές σχέσεις.

5.2 ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΚΩΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ

5.2.1. Τρόπος απόκτησης αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής

Πίνακας 5.2.1. Τρόπος απόκτησης αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής

Ταινία	Τρόπος απόκτησης αναπηρίας		
	Εκ γενετής	Ατύχημα	Άλλος παράγοντας
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>			X
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)		
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>		X	
Σύνολο(4)	2	2	1

Όπως παρατηρείται στον πίνακα 5.2.1. από δυο (2) εξεταζόμενοι χαρακτήρες φέρουν την αναπηρία τους εκ γενετής και ύστερα από ατύχημα. Στην περίπτωση των χαρακτήρων της ταινίας: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι εξεταζόμενοι χαρακτήρες φέρουν την αναπηρία από τη γέννηση τους. (29:05). Οι δυο χαρακτήρες είναι εκ γενετής κωφοί και δεν κατάφεραν να αναπτύξουν λόγο. Η επικοινωνία τους βασίζεται στη νοηματική γλώσσα. Επίσης, η κώφωση κληρονομήθηκε μόνο στο ένα από τα δύο παιδιά τους. Στην περίπτωση της ταινίας: *Άρωμα Γυναίκας*, ο χαρακτήρας απέκτησε την αναπηρία στον χώρο εργασίας του, όπου μια χειροβομβίδα εξερράγη στα χέρια του (50:48). Επίσης, στην περίπτωση του χαρακτήρα στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, η αναπηρία προήλθε του έπειτα από ατύχημα κατά την παιδική του ηλικία, καθώς βούτηξε και έπεσε στον πάτο μιας άδειας πισίνας με αποτέλεσμα να χτυπήσει

σοβαρά το κεφάλι του γεγονός που του προκάλεσε ολική απώλεια της όρασης του (56:59). Τέλος, στην περίπτωση του χαρακτήρα στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, φέρει από τη βρεφική του ηλικία την αναπηρία, (85:04)την οποία απέκτησε ύστερα από σωματική κακοποίηση από τον ίδιο του τον πατέρα όταν ήταν μόλις εννιά (9) μηνών. Το αποτέλεσμα της κακοποίησης του, στάθηκε ικανό να του στερήσει πλήρως τη δυνατότητα ακοής

5.3 ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ

5.3.1. Η στάση του χαρακτήρα ως προς την αισθητηριακή αναπηρία του

Πίνακας 5.3.1. Η στάση του χαρακτήρα ως προς την αισθητηριακή αναπηρία του

Ταινία	Στάση χαρακτήρα απέναντι στην αναπηρία του	
	Αποδοχή	Μη αποδοχή
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Όπως διαφαίνεται στον πίνακα 5.3.1. η πλειονότητα των εξεταζόμενων χαρακτήρων στο σύνολο τέσσερις (4) εμφανίζονται να αποδέχονται πλήρως την αισθητηριακή αναπηρία τους σε αντίθεση με τον χαρακτήρα της ταινίας: *Άρωμα Γυναίκας* όπου φαίνεται να μην αποδέχεται την αναπηρία του και να μην μπορεί να συμβιβαστεί με εκείνη. Ο εξεταζόμενος χαρακτήρας της ταινίας, απέκτησε την αναπηρία του σε μεγάλη ηλικία ύστερα από ατύχημα στο χώρο εργασίας του. Το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του, το πέρασε έχοντας πλήρη όραση και όταν ξαφνικά την έχασε δεν μπόρεσε να προσαρμοστεί και να αποδεχτεί τη παρούσα κατάσταση της υγείας του. Οι περισσότεροι χαρακτήρες όμως, κατάφεραν να ενσωματώσουν την αισθητηριακή αναπηρία τους πλήρως στην καθημερινότητα και δεν της επέτρεψαν να εμποδίσει

τους στόχους και τα όνειρα τους. Στην ταινία *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι χαρακτήρες έδειξαν πλήρη προσαρμογή με την παρούσα κατάσταση της υγείας τους. Παντρεύτηκαν, απέκτησαν δυο παιδιά, δραστηριοποιήθηκαν επαγγελματικά, δημιούργησαν ένα ευρύ κύκλο γνωριμιών και δεν διαφέρουν από ανθρώπους χωρίς κώφωση. Ομοίως, στην περίπτωση του χαρακτήρα της ταινίας *Ο Τυφλός αδερφός μου*, ο χαρακτήρας με τύφλωση την οποία φέρει από την παιδική του ηλικία απέδειξε και εκείνος ότι δεν μπορεί να του στερήσει το δικαίωμα για την ζωή και η καθημερινότητα του, η πλούσια εθελοντική του δράση και ο δραστήριος χαρακτήρας του δείχνουν ένα άτομο δυναμικό, με όρεξη για ζωή και ένα παράδειγμα προς μίμηση για όλους τους ανθρώπους. Επίσης ο χαρακτήρας της ταινίας *Αγαπητέ Φράνκι* φέρει την αναπηρία του από την βρεφική του ηλικία. Συνεπώς, κατάφερε να προσαρμοστεί πλήρως στην παρούσα κατάσταση της υγείας του και να μην διαφέρει από τους συνομήλικους τους που δεν φέρουν κώφωση. Είναι κοινωνικό παιδί, με πολλά ενδιαφέροντα, έχει καλούς φίλους και μια οικογένεια που τον αγαπά και τον στηρίζει.

5.3.2. Τα συναισθήματα του χαρακτήρα ως προς την αισθητηριακή του αναπηρία

Πίνακας 5.3.2. Τα συναισθήματα του χαρακτήρα ως προς την αισθητηριακή του αναπηρία

Ταινία	Συναισθήματα χαρακτήρα απέναντι στην αναπηρία του	
	Θετικά	Αρνητικά
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Όπως παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα 5.3.2. οι χαρακτήρες με αισθητηριακές αναπηρίες οι οποίοι βιώνουν θετικά συναισθήματα για την αναπηρία τους, αγγίζουν την πλειονότητα και είναι στο σύνολο τέσσερις (4). Πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση των δυο (2) χαρακτήρων της ταινίας: *Η Οικογένεια Μπελιέ* οι οποίοι έχουν

την αναπηρία τους από τη γέννηση τους, την προσάρμοσαν πλήρως στην καθημερινότητα τους και δεν της επέτρεψαν να εμποδίσει τα όνειρα τους. Το ίδιο μοτίβο ακολουθείται και από τους χαρακτήρες στις ταινίες: *Αγαπητέ Φράνκι* και *Ο Τυφλός αδερφός μου* όπου η καθημερινότητα τους χαρακτηρίζεται ως λειτουργική. Συνεπώς, κανένας από τους τέσσερις χαρακτήρες δεν φαίνεται σε κανένα σημείο από τις τρεις ταινίες να δυσανασχετεί με την αναπηρία του. Μάλιστα, εμφανίζονται ως συνειδητοποιημένα άτομα που προσπαθούν να βελτιώσουν τη ζωή τους κοιτώντας μόνο μπροστά. Επιπρόσθετα, μόνο ένας χαρακτήρας δεν κατάφερε να προσαρμοστεί στην παρούσα κατάσταση της υγείας του έχοντας μόνιμα αρνητική στάση, παρουσιάζει μια αποκλίνουσα συμπεριφορά π.χ. εξάρτηση από το αλκοόλ και ιδιαίτερα από το ουίσκι (15:29), επιθετική συμπεριφορά προς όλους τους ανθρώπους που τον πλαισιώνουν (10:20) και αυτοκτονικές τάσεις (68:30). Η παραβατική του συμπεριφορά, αποδίδεται στο γεγονός ότι απέκτησε σχετικά σε μεγάλη ηλικία την αναπηρία του και ότι η προηγούμενη ζωή του ήταν γεμάτη με ταξίδια (30:25), φίλους (34:54) και γρήγορα αυτοκίνητα (40:28). Αναπολεί πολύ συχνά το παρελθόν και την παλιά ζωή του και αδυνατεί να αποδεχτεί την τωρινή κατάσταση της υγείας του.

5.3.3. Τα ενδιαφέροντα του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία

Πίνακας 5.3.3. Τα ενδιαφέροντα του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία

Ταινία	Ενδιαφέροντα χαρακτήρα με αναπηρία
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	Δεν εμφανίζονται ενδιαφέροντα
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	Ανάγνωση βιβλίων/ποδόσφαιρο
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	Ανατροφή παιδιών/Ενασχόληση με την πολιτική
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	Αθλητισμός/Ποιοτικός χρόνος με παρέα

Σύμφωνα με τα ευρήματα που προέκυψαν από τον παραπάνω πίνακα 5.3.3. οι περισσότεροι χαρακτήρες από όλες τις εξεταζόμενες ταινίες εμφανίζουν διάφορα ενδιαφέροντα. Ο καθένας μάλιστα εμφανίζει διαφορετικά ενδιαφέροντα. Αναλυτικότερα, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, ο χαρακτήρας του παιδιού (Φράνκι Μόρρισον) που εξετάζεται, παρουσιάζεται ως ένα παιδί με εξαιρετική επίδοση στο σχολείο (22:40). και ιδιαίτερη κλίση και αγάπη στο μάθημα της γεωγραφίας.

Επιπλέον λατρεύει το διάβασμα και δανείζεται βιβλία από την Βιβλιοθήκη της περιοχής του (12:14) και αγαπάει τον αθλητισμό καθώς συμμετέχει στην τοπική ομάδα ποδοσφαίρου ως τερματοφύλακας (50:23). Στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι δυο χαρακτήρες που εξετάστηκαν, χαρακτηρίζονται ως δραστήριοι με γεμάτη καθημερινότητα που περιλαμβάνει αγροτικές εργασίες της φάρμας, φροντίδας των ζώων (08:04) καθώς και την πώληση των γαλακτοκομικών προϊόντων που παράγονται από την φάρμα τους στο υπαίθριο παζάρι της περιοχής που διαμένουν. Επιπλέον, η γυναίκα (Ζιζί Μπελιέ), αποτελεί μια τυπική μητέρα που φροντίζει την οικογένεια της, τις οικιακές δουλειές και παράλληλα εργάζεται και ενθαρρύνει τον σύζυγο της, (τον άλλο εξεταζόμενο χαρακτήρα, αυτό του Ρουντόλφ Μπελιέ) ο οποίος αποφασίζει να ασχοληθεί με την πολιτική και συγκεκριμένα με το να θέσει υποψηφιότητα ως δήμαρχος. Πολλά ενδιαφέροντα, φαίνεται να έχει ο εξεταζόμενος χαρακτήρας της ταινίας: *Ο Τυφλός Αδερφός μου*, (Ρόμπυ Σίμς). Η αναπηρία του δεν στάθηκε εμπόδιο από το να αναπτύξει πλούσια εθελοντική δράση συμμετέχοντας σε αγώνες μαραθωνοδρόμου(01:05) και κολύμβησης (10:54) σημειώνοντας άριστες επιδόσεις και τα δυο αθλήματα κατακτώντας τη πρώτη θέση, με σκοπό να συγκεντρώνει χρήματα για τα Ιδρύματα Τυφλών Παιδιών. Επιπλέον, του αρέσει να περνάει τον ελεύθερο του χρόνο με τους φίλους του. Τη διαφορά, σε αυτά τα ευρήματα, την κάνει ο χαρακτήρας της ταινίας: *Άρωμα Γυναίκας*, (Φρανκ Σλέντ) ο οποίος παρουσιάζεται ως άνθρωπος που έχει παραιτηθεί εντελώς από τη ζωή. Δεν υπάρχει κανένα ενδιαφέρον παρά μόνο η εξάρτηση του από το αλκοόλ και το τσιγάρο.

5.4 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΕ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

5.4.1. Υπαρξη ή μη οικογενειακού περιβάλλοντος χαρακτήρα

Πίνακας 5.4.1. Υπαρξη ή μη, οικογενειακού περιβάλλοντος χαρακτήρα

Ταινία	Υπαρκτό ή ανύπαρκτο οικογενειακό περιβάλλον του χαρακτήρα	
	Υπαρκτό	Ανύπαρκτο
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	X	

<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	0

Παρατηρείται μέσω του πίνακα 5.4.1. ότι σε όλες τις ταινίες για όλους τους χαρακτήρες με αναπηρία υπάρχει οικογενειακό περιβάλλον. Σε όλες λοιπόν τις υπό μελέτη ταινίες, οι χαρακτήρες δεν είναι μόνοι τους στη ζωή, αλλά διαθέτουν ένα οικογενειακό περιβάλλον.

Ως προς το οικογενειακό περιβάλλον, η οικογένεια θεωρείται το πρωτογενές σύστημα επεξεργασίας των βασικών προβλημάτων/ιδιαιτεροτήτων του παιδιού και της αναζήτησης τρόπων επίλυσης, καθώς και στήριξης, ειδικά για παιδιά με εγγενείς δυσλειτουργίες. Έχει άλλωστε επανειλημμένα υποστηριχθεί ότι το οικογενειακό περιβάλλον αποτελεί το εξέχον πεδίο αποδοχής της διαφορετικότητας και ότι οι γονείς διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην προαγωγή της ευρύτερης κοινωνικής ένταξης των παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες (Dishion & Stormshak , 2007 ; Beveridge, 2004 ; Miller, 2003).

5.4.2. Είδος οικογένειας του χαρακτήρα

Πίνακας 5.4.2 *Είδος οικογένειας του χαρακτήρα*

Ταινία	Είδος οικογένειας του χαρακτήρα	
	Άμεση οικογένεια	Ευρύτερη οικογένεια
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Σχετικά με το είδος της οικογένειας του χαρακτήρα με αισθητηριακή αναπηρία, όπως φαίνεται στον πίνακα 5.4.2. αναδείχθηκε ότι σχεδόν οι περισσότεροι χαρακτήρες

τέσσερις (4) απεικονίζονται με άμεσο οικογενειακό περιβάλλον ενώ μόνο ένας (1) χαρακτήρας, διαθέτει ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον. Ειδικότερα, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, ο χαρακτήρας διαμένει με την μητέρα του και τη γιαγιά του. Ομοίως, και στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, όπου ο χαρακτήρας μένει με τους γονείς και τον μεγαλύτερο αδελφό του. Στην περίπτωση της ταινίας: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι χαρακτήρες εμφανίζονται να έχουν συγκροτήσει την δική τους οικογένεια και μάλιστα έχουν αποκτήσει και δυο παιδιά. Αντίθετα, στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, παρατηρήθηκε απουσία άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος με τον χαρακτήρα να ζει με την ανιψιά του, κόρη του αδερφού του και την οικογένεια της.

5.4.3. Τύπος οικογένειας του χαρακτήρα

Πίνακας 5.4.3. Τύπος οικογένειας του χαρακτήρα

Ταινία	Τύπος οικογένειας του χαρακτήρα		
	Μονογονεϊκή	Πυρηνική	Ευρύτερη
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>			X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X		
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>		2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>		X	
Σύνολο(4)	1	3	1

Όπως παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα 5.4.3. οι περισσότεροι χαρακτήρες στο σύνολο τρεις (3), εμφανίζουν πυρηνική οικογένεια ενώ οι υπόλοιποι δυο (2) μονογονεϊκή και ευρύτερη αντίστοιχα. Πιο αναλυτικά, στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι δυο χαρακτήρες κατάφεραν επιτυχώς να συγκροτήσουν τη δική τους οικογένεια. Παντρεύτηκαν και απέκτησαν δυο παιδιά την Πόλα και τον Κεντάν. Η Ζιζί αποτελεί το πρότυπο της τυπικής μητέρας που φρόντιζε για όλα και δεν διαφέρει από τις μητέρες με πλήρη ακοή. Ο Ρουντόλφ επίσης κατέχει την εικόνα του τυπικού πατέρα μιας οικογένειας που δεν διαφέρει από την εικόνα των υπόλοιπων γονέων χωρίς αναπηρία. Είναι ο επικεφαλής της φάρμας και του παζαριού. Το ίδιο μοτίβο ακολουθείται και στην ταινία: *Ο Τυφλός Αδερφός μου*, όπου η οικογένεια του εξεταζόμενου χαρακτήρα αποτελείται από τον πατέρα του, τη μητέρα και τον μεγαλύτερο αδελφό του. Με αυτό τον τρόπο αποτελούν μια τυπική μορφή

οικογένειας. Όμως, παρατηρήθηκαν και άλλοι τύποι οικογενειών, όπως αυτής, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, όπου η οικογένεια του χαρακτήρα αποτελείται από την διαζευγμένη μητέρα του και την γιαγιά του. Ο πατέρας είναι απών σχεδόν σε όλη τη διάρκεια της ταινίας. Επίσης, στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, ο χαρακτήρας λαμβάνει φροντίδα από την ανιψιά του κόρη του μεγαλύτερου αδελφού του. Στην ταινία, γίνεται αντιληπτή η απουσία του άμεσου οικογενειακού του περιβάλλοντος λόγω της κακής σχέσης που έχει με τον αδερφό του.

5.4.4. Σχέσεις χαρακτήρα με οικογενειακό περιβάλλον

Πίνακας 5.4.4. Σχέσεις χαρακτήρα με οικογενειακό περιβάλλον

Ταινία	Σχέσεις χαρακτήρα με οικογενειακό περιβάλλον	
	Θετικές	Αρνητικές
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Σύμφωνα με τον πίνακα 5.4.4. παρατηρείται ότι σχεδόν όλοι οι χαρακτήρες έχουν καλές σχέσεις με τις οικογένειες τους, συνολικά τέσσερις (4) , ενώ μόνο ένας χαρακτήρας φαίνεται να μην έχει σχέσεις με την οικογένεια του. Ειδικότερα, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, ο χαρακτήρας εμφανίζεται να τα πηγαίνει εξαιρετικά με την μητέρα και την γιαγιά του (03:05) καθώς είναι οι μόνες του συγγενείς πρώτου βαθμού. Επίσης, παρόλο που αρχικά δεν γνωρίζει την αλήθεια για τον πατέρα του και ότι εκείνος είναι υπεύθυνος για την κώφωση του, στην πορεία της ταινίας θα αποκαλυφθεί και ο μικρός Φράνκι θα δεχτεί να τον συναντήσει έστω για μια φορά (103). Στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι χαρακτήρες κατάφεραν να δημιουργήσουν μια όμορφη και δεμένη οικογένεια που κυριαρχούν ο σεβασμός και η αγάπη. Δεν διαφέρουν από τις άλλες οικογένειες και πάντα προσπαθούσαν να κάνουν

τα μειονεκτήματα προτερήματα τους και να βλέπουν μόνο τη θετική πλευρά της ζωής. Επίσης, Ο Ρουντόλφ και η Ζιζί υποστήριξαν ένθερμα την απόφαση της κόρης τους να σπουδάσει μουσική σε μια σχολή μακριά από τη φάρμα και δεν την εμπόδισαν να ακολουθήσει τα όνειρα της (102) παρόλο που εκείνη αποτελεί το μοναδικό δίαυλο επικοινωνίας της οικογένειας της με τον υπόλοιπο κόσμο. Αποφάσισαν αμφότεροι να μην της στερήσουν το όνειρο της να ασχοληθεί με την μουσική και έχοντας επίγνωση των δυσκολιών που θα ακολουθούσουν όταν θα φύγει η κόρη τους για το Παρίσι διότι ουσιαστικά εκείνη αποτελεί το μέσο επικοινωνίας με τους υπόλοιπους ανθρώπους. Στη συνέχεια, στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, ο χαρακτήρας έχει άψογες σχέσεις τόσο με τους γονείς του όσο και με τον μεγαλύτερο αδερφό του, ο οποίος βρίσκεται διαρκώς στο πλευρό του. Αντίθετα, στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, ο χαρακτήρας εμφανίζεται να μην διατηρεί καμία επαφή με το άμεσο οικογενειακό του περιβάλλον που αποτελείται από τον μεγαλύτερο αδερφό του και την οικογένεια του. Ο Φρανκ είναι ο μόνος που ουσιαστικά, επιδιώκει την οποιαδήποτε επαφή μαζί του. Μάλιστα την Ημέρα των Ευχαριστιών, θεωρώντας πως είναι μια οικογενειακή γιορτή ταξίδεψε μέχρι την Νέα Υόρκη και τον επισκέφτηκε απρόσκλητος πράγμα που δεν φάνηκε να αρέσει καθόλου στον αδερφό και στα μέλη της οικογένειας του, οι οποίοι έδειξαν κατευθείαν αντιπάθεια τους προς το πρόσωπο του (48:25). Η μόνη που τον νοιάζεται και τον φροντίζει πραγματικά είναι η ανιψιά του η Τζιλ, στην οποία δεν χάνει ευκαιρία να ξεσπάει τον θυμό και την αγανάκτηση του. Παρόλα αυτά, αναγνωρίζει ότι εκείνη είναι η μόνη που τον αγαπάει πραγματικά.

5.4.5. Σχέσεις οικογενειακού περιβάλλοντος με χαρακτήρα

Πίνακας 5.4.5. Σχέσεις οικογενειακού περιβάλλοντος με χαρακτήρα

Ταινία	Σχέσεις οικογενειακού περιβάλλοντος με χαρακτήρα	
	Θετικές	Αρνητικές
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Σύμφωνα με τον πίνακα 5.4.5. παρατηρείται ότι σχεδόν όλα τα οικογενειακά περιβάλλονταν διατηρούν καλές σχέσεις με τον χαρακτήρα με αναπηρία συνολικά τέσσερις (4) , ενώ μόνο ένα οικογενειακό περιβάλλον φαίνεται να έχει όχι και τόσο καλές σχέσεις με τον χαρακτήρα. Πιο συγκεκριμένα, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι* την οικογένεια του χαρακτήρα αποτελούν η διαζευγμένη μητέρα του Λίζι η γιαγιά του Νέλλ οι οποίες του συμπεριφέρονται και τον αντιμετωπίζουν σαν να είναι ένα φυσιολογικό παιδί και τον ενθαρρύνουν να μην παρατάει τους στόχους του και να συνεχίσει να αγωνίζεται για την ζωή .Του παρέχουν πλήρη ελευθερία και αυτονομία κινήσεων διότι του επιτρέπουν να κινείται χωρίς συνοδεία στην πόλη (09:03) και επίσης με το να εξυπηρετεί μόνος του τον εαυτό του. Επιθυμούν και οι δυο να είναι ανεξάρτητος από μικρός.Έτσι, συνέβαλαν αμφοτέρως στην ανεξαρτησία του από μικρή ηλικία χωρίς να είναι υπερπροστατευτικές και να του δημιουργήσουν την ανάγκη να είναι απαραίτητες στην ζωή του. Με αυτό τον τρόπο του έμαθαν πως δεν διαφέρει σε τίποτα από τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας του. Ο πατέρας του Φράνκι από την άλλη μεριά, παρουσιάστηκε ως βίαιος και φέρει αποκλειστική ευθύνη για την ολική απώλεια ακοής του παιδιού του. Κακοποίησε τον Φράνκι όταν ήταν μόλις εννέα μηνών. Εξαιτίας αυτού η πρώην σύζυγος του απομάκρυνε σκόπιμα το παιδί από εκείνον. Στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι χαρακτήρες είναι παντρεμένοι και έχουν αποκτήσει δυο παιδιά την Πόλα και τον Κεντάν. Η κόρη τους γεννήθηκε με δυνατότητα ακοής και είχε συχνά τον ρόλο του διερμηνέα για τους κωφούς γονείς και ειδικά για θέματα που αφορούσαν τη φάρμα. (06:17). Είναι η μόνη στην οικογένεια των Μπελιέ με πλήρη ακοή. Εκείνη και ο αδερφός της στηρίζουν βοηθούν και αγαπούν τους γονείς τους. Στη συνέχεια, στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, οι γονείς του χαρακτήρα Φίλ και Τζέιν Σίμμις από τη στιγμή του ατυχήματος βρίσκονταν μόνιμα στο πλευρό του παιδιού τους φροντίζοντας το, σε υπερβολικό βαθμό (12:24). Θεωρούν πως πρέπει να είναι συνέχεια πλάι του και να τον προστατεύουν από ενδεχόμενους κινδύνους. Επιπλέον, στηρίζουν σημαντικά όλες του τις αποφάσεις και τον ενθαρρύνουν στο να τις φέρει εις πέρας. Πάντοτε καμαρώνουν για εκείνον και τον στηρίζουν ενεργά σε όλες τις εθελοντικές του δράσεις. Πολλές φορές μάλιστα παραβλέπουν και τις ανάγκες του μεγαλύτερου γιού τους Μπιλ, καθότι η προσοχή τους στράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά στον μικρό τους γιο ύστερα από το ατύχημα του. Ο χαρακτήρας σε όλη τη διάρκεια της ταινίας, έχει

δίπλα του τον μεγαλύτερο αδερφό του. Ο Μπιλ αποτελεί τα «μάτια» του αδελφού του και βρίσκεται συνέχεια στο πλευρό του επιβλέποντας και προστατεύοντας όλες του τις κινήσεις. Η καθημερινότητα του έχει προσαρμοστεί σε μεγάλο βαθμό ανάλογα με το πρόγραμμα του αδερφού του για προπονήσεις που αφορούν τους αγώνες που συμμετέχει ο αδελφός εθελοντικά. Πολλές φορές αγανακτεί με όλη αυτή την κατάσταση και τα δυο αδέρφια ήλθαν αρκετές φορές σε σύγκρουση (04:06), (38:05), (101). Φαίνεται να τον ενοχλεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι οι γονείς του δείχνουν εξ ολοκλήρου το ενδιαφέρον τους στον αδερφό του. Παρόλα αυτά, συνειδητά στηρίζει τον αδερφό του και δεν παύει να είναι συνεχώς μαζί του. Τέλος, όσον αφορά την ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, ο χαρακτήρας από τους συγγενείς πρώτου βαθμού έχει μόνο έναν μεγαλύτερο αδερφό τον Ουίλιαμ που είναι νυμφευμένος με την Γκρέτσεν και έχει αποκτήσει δυο παιδιά τον Γκάρι και την Τζιλ. Ο αδερφός του τον θεωρεί μεγάλο βάρος για την οικογένεια του (48:34) και συχνά τον κρίνει για τις επιλογές και τον τρόπο ζωής του στο παρελθόν. Το ίδιο μοτίβο ακολουθεί και ο ανιψιός του Γκάρι που δεν χάνει την ευκαιρία να τον χλευάζει και να τον κατηγορεί για όλα αποκαλώντας τον συνέχεια, ανίκανο(50:08). Φαίνεται πως η οικογένεια του, στην πιο δύσκολη στιγμή της ζωής του, του γύρισε την πλάτη και δεν ενδιαφέρονται καθόλου για εκείνον. Αντίθετα με την οικογένεια του, η μόνη που ενδιαφέρεται πραγματικά για εκείνον είναι η ανιψιά του η Τζιλ, η μικρότερη κόρη του αδερφού του, η οποία τον φροντίζει μαζί με τον σύζυγο της και τα δυο της παιδιά. Ο Φρανκ κατοικεί στο σπίτι της, σε ένα χώρο ειδικά διαμορφωμένο για εκείνον. Τον φροντίζει και τον αγαπάει πραγματικά και τον θεωρεί οικογένεια της. Επίσης, δεν δείχνει καμία αγανάκτηση και κανένα οίκτο προς το πρόσωπο του παρά τις συνεχείς ειρωνείες και προσβολές του Φρανκ προς εκείνη. Φαίνεται να δείχνει κατανόηση δεδομένης της κατάστασης του(28:21). Μάλιστα επιμένει να έρθει μαζί τους σε μια οικογενειακή γιορτή στη διάρκεια του Σαββατοκύριακου για να γιορτάσουν την Ημέρας των Ευχαριστιών. Εκείνος αρνήθηκε να έρθει μαζί τους και η Τζιλ αναζήτησε άνθρωπο για να αναλάβει την φύλαξη του το Σαββατοκύριακο.

Σχετικά με την οικογένεια ενός παιδιού με ειδικές ανάγκες, ένα μεγάλο ποσοστό ερευνών υποστηρίζει ότι η ύπαρξη ενός παιδιού με ειδικές ανάγκες επιδρά αρνητικά στη λειτουργία της οικογένειας. Ωστόσο, παράλληλες έρευνες έχουν καταδείξει τη θετική επίδραση που μπορεί να έχει ένα παιδί με ειδικές ανάγκες (Powell&Gallagher, 1992 ; Seligman &Darling, 2007). Η συστημική προσέγγιση της οικογένειας παιδιών

με ειδικές ανάγκες αποδεικνύει ότι η οικογένεια μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά και ότι αυτές οι οικογένειες δε διαφέρουν από τις οικογένειες παιδιών χωρίς ειδικές ανάγκες στη διάσταση της υγείας/παθολογίας (Αντακλή – Ξανθοπούλου, 2003, Τσιμπιδάκη, 2005).

Όσον αφορά στο ρόλο των αδερφών στην οικογένεια με παιδί με ειδικές ανάγκες, η έρευνα προτείνει ότι ενώ αρκετά αδέρφια παιδιών με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζουν την κατάσταση καλά, αλλά βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο να αντιμετωπίσουν ψυχολογικά προβλήματα (Seligman & Darling, 2007; Dale, 2000; Moorman, 1994; Stoneman & Berman, 1993 ; Powell & Gallagher, 1993 ; Seligman, 1991 ; Lobato, 1990 ; Deluca & Solerno, 1984).

Τα αδέρφια επίσης, παρουσιάζουν την τάση να δείχνουν έναν υπερβολικό ζήλο στη φροντίδα και φύλαξη παιδιού με ειδικές ανάγκες (Blacher, 1984). Κλινικές έρευνες αναφέρουν ότι τα αδέρφια μπορεί να δυσαρεστούνται με τη συνεχή ενασχόληση των γονέων με το παιδί με ειδικές ανάγκες και να διακατέχονται από συναισθήματα θυμού και ζήλεια. Η έλλειψη θυμού μπορεί να εκληφθεί ως απόρριψη από την πλευρά των γονέων (Sourkes, 1987). Ωστόσο, τα ερευνητικά δεδομένα δε συνηγορούν στην άποψη ότι τα αδέρφια παιδιών με ειδικές ανάγκες παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα. Τα αδέρφια παιδιών με χρόνιες ασθένειες βρέθηκαν προσαρμοσμένα με την κατάσταση (Tritt & Esses, 1988).

Αξίζει να αναφερθεί ότι στα άτομα με οπτική αναπηρία δεν παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες να εμπλέκονται σε αυτοπροσδιοριζόμενες συμπεριφορές και δεν τους δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων που αφορούν τη ζωή τους. Εν αντιθέσει, τον ρόλο αυτό έχουν φροντίσει να αναλάβουν τα άτομα του οικογενειακού, σχολικού και κοινωνικού τους περίγυρου, όπως είναι οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί. (Robinson & Lieberman, 2004).

5.6 ΦΙΛΙΚΟ/ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΕ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

5.6.1. Ύπαρξη ή μη, φιλικού/ κοινωνικού περιβάλλοντος χαρακτήρα

Πίνακας 5.6.1. Ύπαρξη ή μη, φιλικού και κοινωνικού περιβάλλοντος χαρακτήρα

Ταινία	Υπαρκτό ή ανύπαρκτο φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον του χαρακτήρα	
	Υπαρκτό	Ανύπαρκτο
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	5	0

Παρατηρείται, σύμφωνα με τον πίνακα 5.6.1. ότι σε όλες τις ταινίες για όλους τους χαρακτήρες με αναπηρία υπάρχει φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον. Επομένως, κανένας χαρακτήρας δεν πορεύεται μόνος του στη ζωή, χωρίς κοινωνικές και φιλικές συναναστροφές.

Οι στάσεις της κοινωνίας και κυρίως των συνομήλικων απέναντι στα άτομα με αναπηρίες είναι πολύ σημαντικές. Μια έρευνά λοιπόν διερεύνησε, τα ακόλουθα: τις στάσεις των παιδιών απέναντι στα άτομα με αναπηρίες, πτυχές της στάσης τους σε σχέση με προηγούμενη εμπειρία με άτομα με αναπηρίες, την στάση τους απέναντι σε ένα συμμαθητή με αναπηρία και τις απαιτήσεις διαφόρων πλαισίων δραστηριότητας και τη συμπεριφορά, των γονέων απέναντι στα άτομα με αναπηρίες. Η υποστήριξη για κάποιον που πάσχει από αναπηρία είναι πολύ σημαντική. (HongKwon&Jeon, 2014).

5.6.2. Είδος φιλικού/ κοινωνικού περιβάλλοντος του χαρακτήρα

Πίνακας 5.6.2. Είδος φιλικού/ κοινωνικού περιβάλλοντος του χαρακτήρα

Ταινία	Είδος φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος του χαρακτήρα	
	Ευρύ	Κλειστό
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	x	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	x	
Σύνολο(4)	4	1

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα 5.6.2. παρατηρείται, ότι σχεδόν σε όλες τις ταινίες, οι χαρακτήρες διαθέτουν ένα ευρύ φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον τέσσερις (4) συνολικά ενώ μόνο ένας διαθέτει κλειστό φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον. Αναλυτικότερα, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, εμφανίζεται να δημιουργεί παρέες συνομήλικων του , που δεν περιορίζονται στα κωφά παιδιά. Αξιοσημείωτη είναι επίσης, η γνωριμία και το δέσιμο του με ένα άγνωστο άντρα. Επίσης, στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι χαρακτήρες διαθέτουν ένα μεγάλο κύκλο γνωριμιών που αποτελείται από πληθώρα ανθρώπων που δεν περιορίζονται μόνο σε κωφά άτομα αλλά και σε άτομα με πλήρη δυνατότητα ακοής. Στην ταινία: *Ο Τυφλός Αδερφός μου*, ο χαρακτήρας εμφανίζεται ομοίως με πολλούς φίλους και είναι ιδιαίτερα αγαπητός και άξιος σεβασμού από το ευρύ κοινωνικό περιβάλλον του, το οποίο επίσης και αποτελείται από άτομα με πλήρη δυνατότητα όρασης . Στον αντίποδα, ο χαρακτήρας της ταινίας: *Άρωμα Γυναίκας*, λόγω του οξύθυμου και επιθετικού του χαρακτήρα απομάκρυνε όλους τους φίλους του από κοντά του επιλέγοντας την απομόνωση. Στην πορεία της ταινίας , στη ζωή του θα έρθει ξαφνικά, ένας νεαρός φοιτητής με τον οποίο θα αναπτύξουν μια ισχυρή φιλία επηρεάζοντας ο ένας τη ζωή του άλλου.

5.6.3. Σχέσεις χαρακτήρα με φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον

Πίνακας 5.6.3. Σχέσεις χαρακτήρα με φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον

Ταινία	Σχέσεις χαρακτήρα με φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον	
	Θετικές	Αρνητικές
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>		X
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	4	1

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα 5.6.3. διαπιστώνεται ότι σχεδόν όλοι οι χαρακτήρες παρουσιάζουν καλές σχέσεις με το φιλικό/περιβάλλον που τους απαρτίζει εκτός από ένα χαρακτήρα, που δεν εμφανίζει καλές σχέσεις με αυτό. Πιο συγκεκριμένα, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, ο χαρακτήρας παρά το γεγονός της συχνής μετακίνησης της οικογένειας του από πόλη σε πόλη (02:03) καταφέρνει πάντα να δημιουργεί δεσμούς φιλίας με τους συνομήλικους του. Το γεγονός ότι έχει χάσει την ακοή του δεν στάθηκε εμπόδιο στο να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα της ζωής του και να δημιουργεί από την αρχή καινούργιες φιλίες. Οι δυο καλύτεροι του φίλοι είναι ο Ρίκυ και η Κατριόνα (21:23), (101). Ο Ρίκυ είναι ο διπλανός, που μοιράζονται το ίδιο θρανίο. Ο Φράνκι τον βοηθάει στα μαθήματα και ο Ρίκυ στην βελτίωση του στο ποδόσφαιρο. Η Κατριόνα, έγινε η πρώτη του φίλη στο σχολείο καθότι εκείνη τον πλησίασε και μάλιστα έμαθε τη νοηματική γλώσσα με σκοπό την επικοινωνία μαζί του. Τα τρία παιδιά αποτελούν μια δεμένη παρέα. Επιπλέον, εξαιτίας των ψεύτικων γραμμάτων που έστειλε η μητέρα του σε εκείνον με παραλήπτη τον πατέρα του, και την αναγκαστική εύρεση ενός προσωρινού πατέρα, ο Φράνκι θα γνωρίσει ένα ξένο άντρα που υποτίθεται ότι είναι ο πατέρας του (46:39). Μεταξύ τους θα δημιουργηθεί μια ιδιαίτερη σχέση αγάπης που θα συνεχιστεί και μετά την αποκάλυψη της αλήθειας για την ταυτότητα του πραγματικού του πατέρα. (103). Οι δυο τους θα αρχίσουν μια πραγματική αλληλογραφία. Στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, η οικογένεια των Μπελιέ είναι μια ιδιαίτερα αγαπητή οικογένεια στην περιοχή που διαμένει και έχει στο πλευρό τους αρκετούς φίλους που δεν περιορίζονταν μόνο σε κωφά άτομα. Με τον έντιμο και ειλικρινή χαρακτήρα τους κέρδισαν δίκαια τον σεβασμό και την αγάπη

του περίγυρου τους. Εμφανίζονται να έχουν πολλούς φίλους. Κανένας ποτέ δεν φάνηκε να τους αποδοκιμάζει, να τους χλευάζει και να τους κοιτάει περίεργα. Στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, ο χαρακτήρας έχει καταφέρει να δημιουργήσει ένα ευρύ κύκλο γνωριμιών έχοντας πολλούς φίλους που τον αγαπούν και τον στηρίζουν (09:56). Το γεγονός ότι ο Ρόμπυ προσφέρει τεράστια εθελοντική δράση παρά την αναπηρία του, συμβάλει στο να αποτελεί αντικείμενο θαυμασμού από όλους τους συντοπίτες του οι οποίοι είναι διαρκώς στο πλευρό του. Τέλος, στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, ο χαρακτήρας που εξετάστηκε, λόγω της τύφλωσης φαίνεται να έχει κλειστεί στον εαυτό του και αποφεύγει κάθε κοινωνική επαφή. Παράλληλα δε, ο οξύθυμος και επιθετικός του χαρακτήρας δεν συμβάλλουν ιδιαίτερα στην πλαισίωση του από τους γύρω του. Φαίνεται να μην έχει καθόλου φίλους και περνάει το χρόνο του απομονωμένος στο δωμάτιο του. Ξαφνικά και αναπάντεχα, στη ζωή του μπαίνει ένας νεαρός φοιτητής ονόματι Τσάρλι τον οποίο έχει προσλάβει η ανιψιά του για να τον φροντίσει όσο εκείνη θα λείπει με την οικογένεια της για μια εκδρομή ένα Σαββατοκύριακο. Η αρχική συνάντηση των δυο αντρών ήταν ανεπιτυχής (9:49) με τον Φρανκ να ειρωνεύεται και να υπομονεύει διαρκώς το νεαρό φοιτητή. Στην πορεία της ταινίας αναγκάζεται να συμβιβαστεί και να δεχτεί τη φροντίδα του. Στην εξέλιξη της ταινίας, από τη μεριά του ο Φρανκ βοήθησε σημαντικά τον Τσάρλι με τον ισχυρό του λόγο στο πειθαρχικό συμβούλιο του κολλεγίου του υποστηρίζοντας ένθερμα τον νεαρό φοιτητή και προβάλλοντας το εξαιρετικό θάρρος και χαρακτήρα του. Με αυτό τον τρόπο απέτρεψε την επ'αορίστων αποβολή του από το κολλέγιο (140). Οι δύο άντρες ανέπτυξαν μια ισχυρή φιλία ασκώντας ο ένας επιρροή στη ζωή του άλλου παρά τις αρχικές δυσκολίες και παρέμειναν δυο πολύ καλοί φίλοι.

5.6.4. Σχέσεις φιλικού/κοινωνικού με τον χαρακτήρα

Πίνακας 5.6.4. Σχέσεις φιλικού/κοινωνικού με τον χαρακτήρα

Ταινία	Σχέσεις φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος με χαρακτήρα	
	Θετικές	Αρνητικές
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	

Σύνολο(4)	5	0
-----------	---	---

Σύμφωνα με τον πίνακα 5.6.4. και στις πέντε (5) ταινίες το φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον εμφανίζεται να έχει καλές σχέσεις με τον χαρακτήρα με αναπηρία. Ειδικότερα, στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, το φιλικό περιβάλλον του χαρακτήρα ουσιαστικά αποτελείται από μόνο ένα άτομο τον Τσάρλι. Ο Τσάρλι παρουσιάζεται ως ένας υπομονετικός άνθρωπος που ανέχεται την περίεργη και ιδιότροπη συμπεριφορά του Φρανκ. Είναι ένας αισιόδοξος νεαρός φοιτητής που έχει όρεξη για ζωή και επιλέγει να βλέπει μόνο τα θετικά πράγματα που συμβαίνουν γύρω του παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει και όσο φροντίζει τον Φρανκ προσπαθεί να του τα υπενθυμίζει (62:45). Μάλιστα ήταν εκείνος που ουσιαστικά τον έσωσε από την απόπειρα αυτοκτονίας που πήγε να πράξει (70:23) κάνοντας τον να αναθεωρήσει την ζωή του και να αντιμετωπίζει με αισιοδοξία την κάθε ενδεχόμενη δυσκολία που θα συναντά. Ακολούθως, στην ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι*, ο χαρακτήρας είναι ένα αξιολάτρευτο μικρό αγόρι που όλος του ο περίγυρος τον αγαπά και τον φροντίζει. Όλοι του οι συμμαθητές τον θαυμάζουν για το γεγονός ότι παρά την κώφωση του έχει άριστες επιδόσεις στο σχολείο, το ίδιο και η δασκάλα της τάξης του. Σημαντικοί για εκείνον είναι οι δυο του φίλοι ο Ρίκυ και η Κατριόνα, οποίοι τον στηρίζουν και τον αγαπάνε και μάλιστα προσπαθούν να μάθουν τη νοηματική γλώσσα για να μπορούν επικοινωνούν πιο εύκολα μαζί του. Επίσης, σημαντική είναι η φιλία του με έναν άγνωστο άντρα ο οποίος συμπάθησε πάρα πολύ το μικρό αγόρι και θέλησε να διατηρήσει επαφές μαζί του. Στην ταινία: *Η Οικογένεια Μπελιέ*, οι χαρακτήρες είναι αγαπητοί στην περιοχή που ζουν και έχουν στο πλευρό τους αρκετούς φίλους που δεν περιορίζονταν μόνο σε κωφά άτομα. Με τον έντιμο και ειλικρινή χαρακτήρα τους κέρδισαν τον σεβασμό και την αγάπη του περίγυρου τους. Εμφανίζονται να έχουν πολλούς φίλους. Στην εξέλιξη της ταινίας, ο χαρακτήρας, πήρε την απόφαση να ασχοληθεί ενεργά με τα κοινά της περιοχής, θέτοντας υποψηφιότητα ως δήμαρχος στο πλευρό του, συσπειρώθηκαν γύρω του όλοι οι φίλοι τους, κωφοί και μη ή οποίοι τον στήριζαν τόσο ηθικά όσο και με την θετική τους ψήφο (25:06). Τέλος, στην ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου*, ο χαρακτήρας λόγω του εξωστρεφή χαρακτήρα του έχει δημιουργήσει ένα μεγάλο κύκλο γνωριμιών που δεν περιορίζεται σε άτομα μόνο με τύφλωση. Όλοι τον θαυμάζουν και τον στηρίζουν σε κάθε του εθελοντική δράση.

5.7 ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ

5.7.1. Ο τρόπος απόδοσης της αναπηρίας του χαρακτήρα

Πίνακας 5.7.1. Τρόπος απόδοσης της αναπηρίας του χαρακτήρα

Ταινία	Τρόπος απόδοσης της αναπηρίας του χαρακτήρα	
	Ρεαλιστική	Μη ρεαλιστική
<i>Άρωμα Γυναίκας</i>	X	
<i>Αγαπητέ Φράνκι</i>	X	
<i>Η Οικογένεια Μπελιέ</i>	2(x)	
<i>Ο Τυφλός Αδερφός μου</i>	X	
Σύνολο(4)	5	0

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα 5.7.1. και στις τέσσερις (4) ταινίες οι αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής αποδόθηκαν ρεαλιστικά. Σε κανένα σημείο από τις ταινίες, δεν παρουσιάστηκε διαστρέβλωση της αισθητηριακής αναπηρίας τόσο της τύφλωσης όσο και της κώφωσης. Δεν υπήρξε καμία υπερβολή από κανέναν από τους ηθοποιούς οι οποίοι ενσάρκωσαν πιστά τον ρόλο του τυφλού και κωφού χαρακτήρα αντίστοιχα. Στην ταινία: *Άρωμα Γυναίκας*, ο χαρακτήρας ο οποίος εμφανίζεται με τύφλωση, στην καθημερινότητα του έχει προσαρμόσει τις κινήσεις του ώστε να είναι λειτουργικός. Χρησιμοποιεί τη βοηθητική ράβδο για να κινείται χωρίς εμπόδια και έχει αναπτύξει την αίσθηση της αφής για να μπορεί να αναγνωρίζει χαρακτηριστικά των προσώπων και διάφορα αντικείμενα. (15:13). Το ίδιο και ο τυφλός χαρακτήρας της ταινίας: *Ο Τυφλός Αδερφός μου*, που και εκείνος έχει προσαρμόσει τις κινήσεις του ώστε να είναι λειτουργικός. Χρησιμοποιεί τη βοηθητική ράβδο για να κινείται χωρίς εμπόδια και έχει αναπτύξει την αίσθηση της αφής για να μπορεί να αναγνωρίζει χαρακτηριστικά των προσώπων και διάφορα αντικείμενα που τον περιβάλλουν (10:28).

Όσον αφορά την κώφωση, αποδόθηκε ρεαλιστικά με αμφοτέρους τους ηθοποιούς που ενσαρκώνουν τους κωφούς ανθρώπους να χειρίζονται άψογα τη νοηματική γλώσσα, που αποτελεί μέσο επικοινωνίας για άτομα με αισθητηριακή αναπηρία της ακοής. Σε όλη τη διάρκεια της ταινίας έγινε σωστή χρήση της από όλους τους ηθοποιούς χωρίς να υπάρχει καμία μορφή σατυρικού χαρακτήρα. Ομοίως, και για την ταινία: Αγαπητέ Φράνκι, ο νεαρός ηθοποιός ενσάρκωσε πιστά τον ρόλο του κωφού παιδιού. Σε όλη τη διάρκεια της ταινίας έγινε σωστή χρήση της νοηματικής γλώσσας χωρίς να υπάρχει καμία μορφή σατυρικού χαρακτήρα. Επιπλέον έγινε χρήση της χειλεαναγνωσίας που αποτελεί ένα μέρος την αντίληψης της ομιλίας ενός κωφού ατόμου μέσω οπτικών ερεθισμάτων (Λαμπροπούλου,1999) από τον πρωταγωνιστή για την διευκόλυνση της επικοινωνίας με τους ανθρώπους (12:38).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παρούσα εργασία είχε ως στόχο να διερευνήσει την απεικόνιση των αισθητηριακών αναπηριών όρασης και ακοής στον κινηματογράφο. Ειδικότερα, εξετάζει την απεικόνιση της αναπηρίας, της οικογένειας του χαρακτήρα και του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος. Επίσης, εξετάζει τη σύνδεση της ειδικής αγωγής και της κινηματογραφικής απεικόνισης.

Οι ταινίες που αναλύθηκαν ήταν συνολικά τέσσερις: το *Άρωμα Γυναίκας* (1992), *Οικογένεια Μπελιέ* (2014), *Αγαπητέ Φράνκι* (2004) και *Ο Τυφλός αδερφός μου* (2016). Οι χαρακτήρες με αναπηρία ήταν συνολικά πέντε, τέσσερις άντρες και μια γυναίκα.

Οι περισσότεροι χαρακτήρες που φέρουν αναπηρία είναι άντρες τρεις (3). Αυτό αποδεικνύει ότι το αρσενικό φύλο στον κινηματογράφο εμφανίζεται με μεγαλύτερη συχνότητα από ότι το θηλυκό. Επίσης, οι περισσότεροι απέκτησαν την αναπηρία τους ύστερα από ατύχημα και ήταν οι περισσότεροι άντρες εύρημα που συμφωνεί με την Πολυχρονοπούλου (2012) ότι δηλαδή τα περισσότερα ατυχήματα αφορούν τους άντρες παρά τις γυναίκες και η αναλογία είναι περίπου έξι προς ένα.

Κατά την περιγραφή του χαρακτήρα που φέρει αισθητηριακή αναπηρία όρασης και ακοής διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία ήταν ανεπάγγελτοι, εύρημα που συμφωνεί με την μελέτη των Renwick et al. (2014), ότι «Μια τέτοια δυσκολία είναι η περιορισμένη επαγγελματική συμμετοχή λόγω των ανυπέβλητων κοινωνικών εμποδίων».

Όσον αφορά τις προσωπικές σχέσεις, η πλειοψηφία των χαρακτήρων εμφανίστηκαν να έχουν συνάψει συντροφικές/ερωτικές σχέσεις (3). Το εύρημα μελέτης συνδέεται με την μελέτη των Black&Pretes (2007) ότι 7 από τους 18 κινηματογραφικοί χαρακτήρες που μελετήθηκαν είχαν συντροφικές σεξουαλικές σχέσεις.

Σχετικά με τις στάσεις και τις συμπεριφορές των χαρακτήρων με αναπηρία σχεδόν όλοι (4) στο σύνολο εμφανίστηκαν να έχουν αποδεχτεί πλήρως την τρέχουσα κατάσταση της υγείας τους. Αυτό το εύρημα συνάδει επίσης με την έρευνα των Black&Pretes (2007) όπου μελετήθηκαν 18 ταινίες, μεταξύ των ετών 1978 έως 2004, όπου απεικονίζονταν χαρακτήρες με αναπηρία. Οι ερευνητές παρατήρησαν, στο συγκεκριμένο δείγμα, πως το άτομο με αναπηρία διέθετε ολοκληρωμένη προσωπικότητα, η οποία, ως επί των πλείστων, δεν καθοριζόταν από την αναπηρία.

του. Επίσης, οι χαρακτήρες με αναπηρία αρκετά συχνά παρουσίαζαν χαρακτηριστικά όπως επιμονή, αποφασιστικότητα, και να αγωνίζονται για ένα σκοπό.

Επιπρόσθετα, το παραπάνω εύρημα δεν συνάδει με τη μελέτη των Black&Pretes (2007) ότι το άτομο στην κινηματογραφική ταινία περιγράφει τη ζωή του ως μη έχουσα αξία, και επομένως παρουσιάζει την αναπηρία ως μια σωματική εξάρτηση και δυστυχία, που συνεπάγεται τη στέρηση της αυτονομίας και της αυτοδιάθεσης. παρουσιάζει το άτομο ως ανίκανο να ζήσει μια επιτυχημένη ζωή, ουσιαστικά η υπόσταση του ατόμου καθορίζεται από την αναπηρία του και όχι από τα προσωπικά του χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με την έρευνα του Σκορδίλη (2006) ότι ο άνθρωπος με αναπηρία παρουσιάζεται ως εύρημα με τρόπο τέτοιο ώστε να προκαλεί οίκτο (θυματοποίηση) δεν διαπιστώθηκε σε καμία από τις τέσσερις ταινίες και δεν συνάδει με τα ευρήματα μελέτης.

Επίσης, σχετικά με τα ενδιαφέροντα και την ψυχαγωγία των ατόμων με αναπηρία δεν συνάδουν με τα ευρήματα μελέτης με τα ευρήματα των Lieberman και & Stuart (2002) οι οποίοι επιχείρησαν τη διεξαγωγή μιας έρευνας σε 51 τυφλούς και κωφούς ενήλικες με σκοπό να μελετήσουν τις ψυχαγωγικές τους προτιμήσεις. Μέσα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, βρήκαν ότι το 60% των συμμετεχόντων δεν ήταν ικανοποιημένο με τις τρέχουσες δραστηριότητες αναψυχής. Για την ακρίβεια, οι δραστηριότητες για τις οποίες εκδήλωσαν ενδιαφέρον απείχαν σημαντικά από τις τρέχουσες δραστηριότητες τους. Σύμφωνα με τα ευρήματα μελέτης, οι περισσότεροι χαρακτήρες στο σύνολο τέσσερις (4) εμφανίζουν ποικίλα ενδιαφέροντα που τα περισσότερα σχετίζονται με τους τομείς του αθλητισμού και της κοινωνικής επαφής .

Κατά τη διερεύνηση της απεικόνισης του οικογενειακού περιβάλλοντος , σύμφωνα με τα ευρήματα μελέτης παρατηρήθηκε ότι σε όλες τις ταινίες υπήρχε ένα άμεσο και ένα ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον. Το εύρημα αυτό συνάδει με την έρευνα ότι η συστημική προσέγγιση της οικογένειας παιδιών με ειδικές ανάγκες αποδεικνύει ότι η οικογένεια μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά και ότι αυτές οι οικογένειες δε διαφέρουν από τις οικογένειες παιδιών χωρίς ειδικές ανάγκες στη διάσταση της υγείας/παθολογίας (Αντακλή-Ξανθοπούλου, 2003. Τσιμπιδάκη, 2005).καθώς επίσης και με την τοποθέτηση ότι οι οικογένειες με άτομα με αναπηρία δεσμεύονται τη φροντίδα των μελών με αναπηρία εφ' όρου ζωήςκαθώς επίσης και με την τοποθέτηση

ότι οι οικογένειες με άτομα με αναπηρία δεσμεύονται τη φροντίδα των μελών με αναπηρία εφ' όρου ζωής (Τσιμπιδάκη, 2013).

Επίσης, τα ευρήματα μελέτης σχετικά με την απεικόνιση του οικογενειακού περιβάλλοντος συμφωνούν με το εύρημα του Papadopoulou (2011) ότι: «Η οικογένεια των ατόμων με οπτική αναπηρία σίγουρα αντιμετωπίζει κάποιες δυσκολίες κατά την διάρκεια της ανάπτυξης των παιδιών. Τα παιδιά από την άλλη πλευρά είναι ευάλωτα και χρειάζονται την στήριξη των γονιών τους. Οι γονείς θα πρέπει να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται πάνω στα θέματα αυτά για να είναι αποτελεσματική η βοήθεια που παρέχουν στα παιδιά τους. Έρευνα έδειξε πως το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων προβλέπει την ανάλογη απόδοση και καθυστέρηση ανάπτυξης στην επικοινωνία και την κοινωνικοποίηση των παιδιών τους. Όσο υψηλότερη είναι η εκπαίδευση των γονέων, τόσο καλύτερα είναι τα επίπεδα απόδοσης των παιδιών και χαμηλότερη η καθυστέρηση ανάπτυξης».

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι το εύρημα των Ann&Yamaquchi (2007) σχετικά με την στάση της οικογένειας απέναντι στο άτομο με αναπηρία ότι:«Η αποδοχή της αναπηρίας του παιδιού από την οικογένεια δεν είναι κάτι εύκολο. Έρευνα χρησιμοποίησε μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για να εξετάσει τη διαδικασία αποδοχής όσον αφορά την αναπηρία σε ένα παιδί. Τα αποτελέσματα προσδίδουν δυο βασικές θεωρητικές έννοιες,στάδια θλίψης και χρόνια θλίψη, που περιγράφουν τις συναισθηματικές απαντήσεις που εκφράζουν οι γονείς μετά από τη διάγνωση της αναπηρίας του παιδιού τους»δεν συνάδει με τα ευρήματα μελέτης της παρούσας εργασίας.

Το παραπάνω εύρημα, δεν συνάδει με την μελέτη των Black & Pretes (2007) ότι σε αρκετές ταινίες τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζονται συνήθως ως βάρος για το οικογενειακό περιβάλλον, στερεότυπο που χρησιμοποιείται για να επιτονίσει τη γενναιοδωρία των υπολοίπων. (Black & Pretes, 2007).

Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει η συσχέτιση του ευρήματος για την σχέση των αδερφών με το εύρημα ότι αρκετά αδέρφια παιδιών με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζουν την κατάσταση καλά Seligman & Darling, 2007; Dale, 2000 ; Moorman, 1994 ; Stoneman & Berman, 1993 ; Powell & Gallagher, 1993; Seligman, 1991; Lobato, 1990; Deluca& Solerno,1984) και ότι τα αδέρφια παιδιών με χρόνιες ασθένειες βρέθηκαν προσαρμοσμένα με την κατάσταση (Tritt & Esses, 1988).Το

συγκεκριμένο αποτέλεσμα της έρευνας ότι κλινικές έρευνες αναφέρουν ότι τα αδέρφια μπορεί να δυσαρεστούνται με τη συνεχή ενασχόληση των γονέων με το παιδί με ειδικές ανάγκες και να διακατέχονται από συναισθήματα θυμού και ζήλειας. Η έλλειψη θυμού μπορεί να εκληφθεί ως απόρριψη από την πλευρά των γονέων (Sourkes, 1987) δεν συνάδει με τα ευρήματα μελέτης καθώς διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία διαθέτει καλή σχέση με το οικογενειακό περιβάλλον.

Επιπλέον, σύμφωνα με τα ευρήματα μελέτης που αφορούν στην απεικόνιση φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος και στις τέσσερις ταινίες που εξετάστηκα όλοι οι χαρακτήρες με αναπηρία και οι πέντε (5) φέρονται να έχουν συνάψει φιλικές/κοινωνικές σχέσεις. Αυτό το εύρημα, επιβεβαιώνεται άμεσα με την μελέτη των Black & Pretes (2007) οι οποίοι διερεύνησαν την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, και διαπίστωσαν ότι στις περισσότερες ταινίες, σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις που συνάπτουν οι χαρακτήρες με αναπηρία συγκεκριμένα εντόπισαν πως οι περισσότεροι χαρακτήρες ανέπτυξαν φιλικές σχέσεις με άτομα χωρίς αναπηρία. Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης σχετικά με την απεικόνιση της αναπηρίας

Επίσης το εύρημα των Black & Pretes (2007) δεν συνδέεται με τα ευρήματα μελέτης ότι «Επίσης παρουσιάστηκε δυσκολία και δυσπιστία ως προς την προσέγγιση από άλλα άτομα. Παρουσιάστηκε πιστά, όπως και αρκετοί ήρωες με αναπηρία ως άτομα που δεν προσαρμόστηκαν με την παρούσα κατάσταση της υγείας τους και πιστεύουν ότι η ζωή τους δεν έχει καμία αξία ».

Τέλος, σύμφωνα με το εύρημα για την σύνδεση ειδικής αγωγής και κινηματογραφικής απεικόνισης, διαπιστώθηκε ότι και στις τέσσερις ταινίες οι αισθητηριακές αναπηρίες της τύφλωσης και κώφωσης παρουσιάστηκαν επιτυχώς και η απεικόνιση τους ήταν ρεαλιστική χωρίς να υπάρχουν διαστρεβλώσεις στις αναπηρίες των πέντε ατόμων. Τόσο στην τύφλωση όσο και στην κώφωση παρουσιάστηκαν πιστά τα χαρακτηριστικά τους όπως και τα μέσα που χρησιμοποιούν για διευκόλυνση της καθημερινότητας τους όπως η βοηθητική ράβδος που σύμφωνα με τον Στασινό (2016) αποτελεί συχνό και εύκολο στη χρήση μέσο για τη διευκόλυνση της κινητικότητας των ατόμων με τύφλωση. Επίσης, η χρήση της νοηματικής γλώσσας που αποτελούν τα αυτόνομα συστήματα φυσικών γλωσσών, των οποίων το λεξιλόγιο, η μορφολογία και η σύνταξη, παίρνουν υπόσταση και

λειτουργούν στον τρισδιάστατο χώρο (Stokoe & Kuschel, 1978) όπως επίσης και η χειλεαναγνωσία που αποτελεί ένα μέρος την αντίληψης της ομιλίας ενός κωφού ατόμου μέσω οπτικών ερεθισμάτων σύμφωνα με την (Λαμπροπούλου, 1999).

Το εύρημα αυτό συμφωνεί με την άποψη του Ρέλλα (2007) που υποστηρίζει ότι πολλοί σύγχρονοι καλλιτέχνες, με την προσπάθεια που καταβάλλεται τα τελευταία χρόνια από τα αναπηρικά κινήματα σε όλο τον κόσμο να επικοινωνήσουν την πραγματική έννοια της αναπηρίας ως μέρος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας, η αναπηρία αποτελεί μια αστείρευτη πηγή έμπνευσης για δημιουργία, μια προσέγγιση που δεν γίνεται όμως εύκολα αποδεκτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η παρούσα εργασία είχε ως σκοπό την απεικόνιση της αισθητηριακής αναπηρίας της όρασης και της ακοής στον κινηματογράφο. Ειδικότερα, επιδιώχθηκε να προσδιοριστούν τα βασικά γνωρίσματα των κινηματογραφικών χαρακτήρων με αναπηρία (φύλο, ηλικιακή ομάδα, επαγγελματική κατάσταση, προσωπική κατάσταση) καθώς και να αναλυθούν οι στάσεις και οι συμπεριφορές τους απέναντι στην αναπηρία. Επιπρόσθετα, να εξεταστεί η στάση και η συμπεριφορά των χαρακτήρων με αισθητηριακή αναπηρία όραση και ακοής καθώς και τα ενδιαφέροντα που ανέπτυξαν.

Επίσης, να διερευνηθεί το οικογενειακό περιβάλλον του χαρακτήρα με αναπηρία, αν υπάρχει ή όχι και την απεικόνιση των σχέσεων τόσο του χαρακτήρα με αναπηρία με το οικογενειακό του περιβάλλον όσο και του οικογενειακού περιβάλλοντος με το χαρακτήρα με αναπηρία καθώς και ο τρόπος αναπαράστασης των σχέσεων του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος του χαρακτήρα καθώς και οι σχέσεις του με αυτό. Τέλος, στοχεύει στο να αποσαφηνιστεί κατά πόσο η κινηματογραφική απεικόνιση της αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής συνάδει με την ειδική αγωγή και αν απεικονίζεται ρεαλιστικά ή όχι.

- Αναφορικά με τα βασικά γνωρίσματα των κινηματογραφικών χαρακτήρων με αισθητηριακή αναπηρία όρασης και ακοής, η ανάλυση των υπό μελέτη ταινιών του έδειξε ότι το ανδρικό φύλο υπερτερεί κατά πολύ ως προς το γυναικείο φύλο.
- Οι άντρες σύμφωνα με τα ευρήματα μελέτης είναι πιο επιρρεπείς στα ατυχήματα από ότι οι γυναίκες με αναλογία έξι προς ένα σύμφωνα με τη βιβλιογραφία.
- Όσον αφορά την ηλικιακή ομάδα των εξεταζόμενων χαρακτήρων, σχεδόν όλοι χαρακτήρες ήταν ενήλικες. Στην πλειονότητα των ταινιών οι χαρακτήρες που εξετάστηκαν και αναλύθηκαν ήταν ενήλικες και μόνο ένας από τους πέντε εξεταζόμενους χαρακτήρες βρισκόταν στη παιδική ηλικία.

- Σχετικά με την επαγγελματική κατάσταση των χαρακτήρων με αναπηρία, η πλειονότητα των χαρακτήρων παρουσιάζεται ως ανεπάγγελτοι. Διαπιστώνεται με αυτό τον τρόπο, ότι η αναπηρία εμποδίζει τους χαρακτήρες στο να βρουν εργασία και να αυτονομηθούν.
- Σχετικά με τη σύναψη συντροφικών σχέσεων, οι περισσότεροι χαρακτήρες φαίνεται ότι έχουν συνάψει προσωπική σχέση με το άτομο του άλλου φύλου γεγονός που αποδεικνύει ότι καμία αναπηρία δεν μπορεί να εμποδίσει την σύναψη συντροφικών σχέσεων, που αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα όλων των ανθρώπων.
- Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι χαρακτήρες φαίνεται να έχουν αποκτήσει την αισθητηριακή αναπηρία τους στη διάρκεια της ζωής τους (επίκτητη). Κατά την ανάλυση των τεσσάρων ταινιών και των πέντε εικονιζόμενων χαρακτήρων με αναπηρία παρουσιάστηκε ότι οι περισσότεροι χαρακτήρες (τρεις στο σύνολο) απέκτησαν την αναπηρία τους στη διάρκεια της ζωής τους. Συνεπώς, έζησαν και ένα κομμάτι της ζωής τους έχοντας πλήρη όραση και ακοή.
- Όσον αφορά, τις στάσεις και τα συναισθήματα των χαρακτήρων ως προς την αναπηρία τους, καθώς οι περισσότεροι εμφανίζονται να αποδέχονται πλήρως την αναπηρία τους και να μην της επιτρέπουν να επηρεάζει την καθημερινότητα, τους στόχους και τα όνειρα τους. Στην πλειονότητα των ταινιών διαπιστώθηκε, ότι σχεδόν όλοι οι χαρακτήρες προσπάθησαν και ενέταξαν την αναπηρία τους στην καθημερινή ζωή τους προσπαθώντας να βλέπουν μόνο τη θετική πλευρά και αναζητώντας τρόπους για να βελτιώσουν τις συνθήκες της ζωής τους.
- Όσον αφορά τα ενδιαφέροντα των χαρακτήρων με αναπηρία, σχεδόν όλοι εμφανίζονται να έχουν αποκτήσει κάποιο ενδιαφέρον και η γκάμα των ενδιαφερόντων τους ποικίλει (αθλητισμός, ανάγνωση βιβλίων, ποιοτικός χρόνος με φίλους). Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι καμία αναπηρία δεν μπορεί να εμποδίσει το άτομο από το να αναπτύσσει ποικίλα ενδιαφέροντα και να αναζητεί τρόπους βελτίωσης της ποιότητας της ζωής του.
- Σχετικά με το οικογενειακό περιβάλλον, όλοι οι χαρακτήρες εμφανίστηκαν να διαθέτουν οικογενειακό περιβάλλον το οποίο εμφανίστηκε στην πλειονότητα, ως άμεσο οικογενειακό περιβάλλον.

- Στις περισσότερες ταινίες ο τύπος οικογένειας που εμφανίστηκε στις είναι αυτός της πυρηνικής οικογένειας.
- Αναφορικά με τις σχέσεις του χαρακτήρα με την οικογένεια του, οι περισσότεροι χαρακτήρες φέρονται να έχουν πολύ καλές σχέσεις με τις οικογένειες τους, οι οποίες στην πλειονότητα, τους στηρίζουν και τους φροντίζουν αδιάκοπα χωρίς να αγανακτούν ή να εμφανίζουν λύπηση προς το πρόσωπο τους.
- Επομένως, οι σχέσεις τόσο των χαρακτήρων με αναπηρία, με την οικογένεια τους, όσο και οι σχέσεις της οικογένειας με τους χαρακτήρες με αναπηρία, στην πλειονότητα τους είναι άριστες και υπερτερούν η αγάπη, η υποστήριξη, η αφοσίωση και η αδιάκοπη φροντίδα. Το οικογενειακό περιβάλλον λειτουργεί θετικά και υποστηρικτικά απέναντι στο άτομο με αναπηρία.
- Στα περισσότερα οικογενειακά περιβάλλοντα των χαρακτήρων με αναπηρία που εξετάστηκαν διαπιστώθηκε ότι οι περισσότερες οικογένειες αποδέχτηκαν πλήρως την τρέχουσα κατάσταση της υγείας των μελών με αισθητηριακή αναπηρία και μάλιστα διαπιστώθηκε ότι έχουν καταβάλει προσπάθειες για την βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους.
- Σχετικά με την απεικόνιση του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος, όλοι οι χαρακτήρες με αναπηρία εμφάνισαν από ένα φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον το οποίο στην πλειονότητα του ήταν ευρύ.
- Επομένως, διαπιστώθηκε ότι καμία αναπηρία δεν μπορεί να περιορίσει το άτομο από το να συνάψει φιλικές/κοινωνικές επαφές και επίσης το φιλικό/κοινωνικό/περιβάλλον που τους πλαισιώνει, να αποτελείται από πολλά άτομα.
- Οι περισσότεροι χαρακτήρες παρουσιάστηκαν ως κοινωνικά όντα που δεν επέτρεψαν στην αναπηρία τους να επηρεάσει τις επαφές τους με τα άλλα άτομα.
- Επιπρόσθετα, οι επαφές των περισσότερων όλων των χαρακτήρων δεν περιορίζονται μόνο σε άτομα με αναπηρία.
- Φαίνεται, ότι οι σχέσεις τόσο των χαρακτήρων με αναπηρία με το φιλικό/κοινωνικό περιβάλλον, όσο και του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος με τον χαρακτήρα με αναπηρία, αποδίδεται από όλους τους χαρακτήρες εξαιρετικές και βασίζονται στην αμοιβαία κατανόηση και αγάπη.

- Τέλος, ο τρόπος απεικόνισης της αισθητηριακής αναπηρίας όρασης και ακοής στον κινηματογράφο σε όλες τις προς ανάλυση ταινίες ήταν ρεαλιστικός χωρίς να προσβάλει ή να υπονομεύει καμία από τις αισθητηριακές αναπηρίες.
- Δεν παρουσιάστηκε καμία υπερβολή ή σάτιρα στον τρόπο απεικόνισης των αναπηριών και οι χαρακτήρες, έφεραν βασικά χαρακτηριστικά τους όπως χρήση βοηθητικής ράβδου και χρήση νοηματικής γλώσσας.
- Επιπλέον, οι ηθοποιοί ενσάρκωσαν πιστά τον ρόλο ατόμου με αναπηρία όρασης και ακοής. Συνεπώς, διαπιστώθηκε ότι η κινηματογραφική απεικόνιση συνάδει με την ειδική αγωγή.

7.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ένας σημαντικός περιορισμός της παρούσας μελέτης είναι η έλλειψη αντιπροσωπευτικού δείγματος που δεν επιτρέπει να γίνουν γενικεύσεις σχετικά με το θέμα της τύφλωσης και της κώφωσης όπως αυτές απεικονίζονται στις κινηματογραφικές ταινίες διότι το δείγμα των ταινιών που χρησιμοποιήθηκε για την επεξεργασία και την ανάλυση των επιμέρους θεμάτων μελετής ήταν αρκετά μικρό μιας και περιορίστηκε σε τέσσερις (4) μόνο κινηματογραφικές ταινίες.

Κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της μελέτης, ο περιορισμένος αριθμός των σχετικών ερευνών δεν επέτρεψε τον συγκριτικό σχολιασμό του συνόλου των αποτελεσμάτων.

Τα ευρήματα μελέτης και τα συμπεράσματα επομένως, δεν μπορεί παρά να αναφέρονται μόνο στο συγκεκριμένο δείγμα.

Συνεπώς το δείγμα ήταν αρκετά μικρό ώστε να υπάρχουν περισσότερα δεδομένα για ανάλυση. Επιπρόσθετα, η έρευνα για τις αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής στον κινηματογράφο ήταν αρκετά περιορισμένη και εστίαζε περισσότερο σε άλλες αναπηρίες όπως (Διαχείριση Αυτιστικού Φάσματος, Σύνδρομο Down).

Επίσης, δεν υπήρχαν πολλές έρευνες για το συγκεκριμένο θέμα, τόσο από την ξένη όσο και από την ελληνική βιβλιογραφία.

7.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι η πρωτοτυπία της συγκεκριμένης μελέτης μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο από άτομα που σχετίζονται με την παραγωγή κινηματογραφικών έργων, όσο και από ειδικούς που σχετίζονται με θέματα εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα ειδικής αγωγής.

Στο πλαίσιο των μελλοντικών ερευνών, η ανάλυση της κινηματογραφικής απεικόνισης των χαρακτήρων με αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε ένα μεγαλύτερο δείγμα, προκειμένου να διεξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα.

Σχετικά με το δείγμα, θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερο αρχικά, και επίσης στο δείγμα να συμμετέχουν και άλλες χώρες όπως επίσης και η Ελλάδα της οποίας το δείγμα είναι ελάχιστο ως μηδενικό.

Θα μπορούσε επίσης, να διεξαχθεί μια συγκριτική μελέτη της τύφλωσης και της κώφωσης όπως αυτές αναπαριστάνονται στις κινηματογραφικές ταινίες. Επίσης θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί έρευνα που μνα σχετίζεται και με την ανάλυση τηλεοπτικών σειρών, ειδικές κατηγορίες κινηματογραφικών ταινιών (ντοκιμαντέρ).

Τέλος, η συγκεκριμένη μελέτη μπορεί να αποτελέσει τη βάση και για άλλες επιστήμες, όπως η ψυχολογία ή η κοινωνιολογία. Τα πορίσματα της έρευνας μπορούν να ερμηνευθούν και με θεωρίες που εφαρμόζονται σε άλλες επιστήμες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας αποτέλεσε κίνητρο να γνωρίσουμε καλύτερα τους πραγματικούς ήρωες της ζωής, τους ανθρώπους που παλεύουν διπλά να διεκδικήσουν μια αξιότιμη θέση καθώς και να αντιμετωπίζονται ισότιμα από την κοινωνία. Δεν είναι λίγες οι φορές όπου άνθρωποι με αναπηρίες γίνονται συχνά στόχοι προκαταλήψεων ή διακρίσεων σε πολλούς τομείς της ζωής τους. Καθημερινά, προσπαθούν να αποδείξουν ότι καμία είδους αναπηρία, αισθητηριακή ή όχι, δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο.

Ο κινηματογράφος, έδωσε μεγάλο βήμα εδώ και πολλές δεκαετίες, να αλλάξει η γνώμη των ανθρώπων απέναντι τους.

Η απεικόνιση των ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες όρασης και ακοής μέσα από τις κινηματογραφικές ταινίες ανέδειξε ότι οι χαρακτήρες δεν διαφέρουν σημαντικά από τους ανθρώπους που δεν αντιμετωπίζουν κάποιου είδους αναπηρία. Έχουν ακριβώς τα ίδια όνειρα με εκείνους, τις ίδιες φιλοδοξίες για την ζωή και απέδειξαν ότι η καθημερινότητα δεν διαφέρει σημαντικά από τη δική τους.

Επιπλέον, σχεδόν οι περισσότεροι χαρακτήρες, αποδέχτηκαν την τρέχουσα κατάσταση της υγείας του και προσάρμοσαν την αναπηρία τους στην καθημερινότητα τους. Σαφέστατα, υπήρχαν αρκετές δυσκολίες αλλά αυτές δεν ήταν ικανές να τους εμποδίσουν από το να αντιμετωπίζουν με θάρρος τη ζωή τους. Καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει τίποτα να εμποδίσει τη ζωή τους από τον ίδιο τους τον εαυτό.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά το οικογενειακό τους περιβάλλον στις περισσότερες περιπτώσεις των χαρακτήρων με αναπηρία, ήταν θερμό, υποστηρικτικό και προστατευτικό.

Δεν δυσκολεύτηκαν ιδιαίτερα στο να συνάψουν διαπροσωπικές σχέσεις και να περιβάλλονται από ευρύ φιλικό και κοινωνικό κύκλο. Μάλιστα, σε όλες τις περιπτώσεις χαρακτήρων που εξετάστηκαν όλοι κατάφεραν να συνάψουν διαπροσωπικές σχέσεις με άτομα χωρίς αναπηρία. Επίσης, όπως έγινε αντιληπτό μέσα από τις ταινίες κανένας άνθρωπος δεν τους αντιμετώπισε ως μειονότητα.

Όσο για τη σύνδεση ειδικής αγωγής και κινηματογραφικής απεικόνισης, ήταν ρεαλιστική χωρίς να υπάρχει σε κανένα σημείο από όλες τις ταινίες, διαστρέβλωση ή σάτιρα των αισθητηριακών αναπηριών όρασης και ακοής.

Τέλος, παραθέτω μια φράση της Έλεν Κέλερ, μιας κωφάλαλης Αμερικανίδας συγγραφέως και ακτιβίστριας: *«Ο χαρακτήρας δεν μπορεί να αναπτυχθεί στα εύκολα και στα ήσυχα. Μόνο μέσω της εμπειρίας, της δοκιμασίας και των βασάνων μπορεί η ψυχή να ενδυναμωθεί, η φιλοδοξία να εμπνευστεί και η επιτυχία να πραγματοποιηθεί».*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Ανδριοπούλου, Ε. (2010). *Η Κινηματογραφική παιδεία στην εκπαίδευση – Μοντέλα λειτουργίας και προκλήσεις*. Συχνότητες, 10, 15-20.

Αντακλή – Ξανθοπούλου, Ε.(2003). *Οικογένεια με παιδί με ειδικές ανάγκες* (Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Φιλολογίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,2003).

Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας-Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, (2006). *Δημοσιογραφικός οδηγός: θέματα αναπηρίας και ΜΜΕ*. Αθήνα

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μελέτη έρευνας. Εφαρμογές στην ψυχολογία και την εκπαίδευση*. Αθήνα: ΣΕΑΒ Ανάκτηση από <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP125/%CE%A7%CF%81%CE%B7%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CE%AF/%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%B%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BC%CE%B5%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%20%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82.pdf>

Ζαφειράτου – Κουλουμπά Ε. (1994). *Γνωριμία με την κώφωση*. Αθήνα: Έλλην.

Ζώνιου – Σιδέρη Α. (2004). *Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Κόλλιας, Α. (2014). *Ανάλυση Περιεχομένου. Εξέλιξη, τεχνικές και εφαρμογές της μεθόδου στη μελέτη της επικοινωνίας*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Κουρμπέτης Β. (2007) Προσεγγίζοντας την κώφωση. *Διαναπηρικός οδηγός επιμόρφωσης*. Ανάκτηση από: http://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf/epimorfwtiko-uliko-kwfwsu/Kwfwsu_1.pdf

Κυπριωτάκης Α.(2000). *Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Λαμπροπούλου Β. (2005). Το κωφό παιδί και η εκπαίδευση του. *Πολιτισμικά, εκπαιδευτικά και γλωσσικά θέματα*. Πάτρα: Λαμπροπούλου Β.

Λαμπροπούλου, Β. (1999). *2^ο Εκπαιδευτικό πακέτο επιμόρφωσης : Διάγνωση-αποκατάσταση βαρηκοΐας, συμβουλευτική γονέων και έγκαιρη παρέμβαση*. Πρόγραμμα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Μιχαηλίδου, Μ., & Πετρά, Ζ., (2015). *Η τέχνη διδάσκει και διδάσκεται*. Απόσπασμα από την εισήγηση τους στο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών της Εκπαίδευσης. Ανάκτηση από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/178/143>

Πηγιάκη, Π. (2004). *Προετοιμασία, Σχεδιασμός και της Διδασκαλίας – Διδακτική Μεθοδολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2001). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες: Σύγχρονες τάσεις εκπαίδευσης και ειδικής υποστήριξης*. Ά τόμος.

Αθήνα: Πολυχρονοπούλου, Σ.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*.

Αθήνα: Πολυχρονοπούλου, Σ .

Ρέλλας, Α. (2007). *Απόσπασμα από την ομιλία του στη διάρκεια της βράβευσης του για τη σκηνοθεσία του ντοκιμαντέρ Αιγαίου Κύματα*. Ανάκτηση από: <https://www.elculture.gr/blog/article/auto-einai-to-2013/>

Σεραφετεινίδου, Μ. (2003). *Κοινωνιολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας: Ο ρόλος των μέσων στην αναπαραγωγή του σύγχρονου καπιταλισμού*. (5η εκδ.). Αθήνα: Gutenberg.

Σκορδίλης, Α. (2006) *Δημοσιογραφικός οδηγός: θέματα αναπηρίας και Μ.Μ.Ε.*, Υπουργείο Εσωτερικών: Γ.Γ. Επικοινωνίας-Γ.Γ. Ενημέρωσης.

Σταθόπουλος, Π. (1999) *Κοινωνική Πρόνοια, μια γενική θεώρηση*. (2^η εκδ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σοφός, Α. (2010). *Μεθοδολογία ανάλυσης κινηματογραφικής ταινίας*. Ηλεκτρονικές Σημειώσεις για Σπουδαστές. Ρόδος: Π.Τ.Δ.Ε.

Σούλης, Σ. Γ. (2006). *Τα παιδιά με βαριά νοητική υστέρηση και ο κόσμος τους*. Αθήνα: Gutenberg.

Στασινός, Δ. (2016). *Η Ειδική εκπαίδευση 2010 plus. Για μια συμπεριληπτική ή ολιστική εκπαίδευση στο νέο ψηφιακό σχολείο με ψηφιακούς πρωταθλητές*.

(3^η εκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Στεφανίδης, Κ. (2004). *Μελέτη με αντικείμενο την καθολική πρόσβαση και ισότιμη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία στη κοινωνία της πληροφορίας – επιχειρησιακό πρόγραμμα “Κοινωνία της Πληροφορίας”*. Ανακτήθηκε από: www.infosoc.gr, σ. 1 – 20.

Τζάνη, Μ., (2005). *Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών*, Αθήνα: Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τσιμπιδάκη, Α. (2005). *Η οικογένεια με ένα παιδί προσχολικής και σχολικής ηλικίας με ειδικές ανάγκες (Διδακτορική Διατριβή, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος 2005)*.

Τσιμπιδάκη, Α. (2013). *Παιδί με ειδικές ανάγκες, Οικογένεια και Σχολείο: Μια σχέση σε αλληλεπίδραση*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Τσιναρέλης, Γ. (2005). *Εκπαίδευση και άτομα με προβλήματα όρασης*. Ανακτήθηκε από: <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3679/1084.pdf> σ. 14- 17.

Τσιώλης, Γ., (2015): *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: διλήμματα, δυνατότητες, διαδικασίες. Ερευνητική Μεθοδολογία στις Κοινωνικές Επιστήμες και στην Εκπαίδευση. Συμβολή στην επιστημολογική θεωρία και την ερευνητική πράξη*. Αθήνα: Πεδίο.

Χατζηχαραλάμπους, Ε. (2000). *Ψυχοκοινωνικά προβλήματα μερικώς βλεπόντων και τυφλών ατόμων - Διαστάσεις αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξης*. Αθήνα: Χατζηχαραλάμπους Ε.

Ξενόγλωσση

Ann A., & Yamauchi M., (2007). *Process of parental acceptance of a child's disability: Literature review*. *Pupmet*, 29(1). Ανακτήθηκε από: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1802121/>

Acharya, A., Maiya, S., & Laishram, S. (2014). Effect of Representation of Mental Disorders in Popular Indian Cinema. *Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences*, 3 (55), 12636- 12643. Ανακτήθηκε από: https://jemds.com/latestarticles.php?at_id=5698.

Barraga, N. C. (1983). *Visual handicaps and learning*. Austin, T.X.: Exceptional Resources.

Barsam, R. M. & Monahan, D. (2010). *Looking at movies: An introduction to film*. New York: W.W. Norton & Co.

Beveridge, S (2004). *Children, families and schools: Developing learning and participation in schools*. Bristol: CSIE.

Blacher, D. (1984). *Severely handicapped young children and their families: research in review*. Orlando, Fl: Academic.

Black, R. S., & Pretes, L. (2007). Victims and victors: Representation of physical disability on the silver screen. *Research and Practice for the Persons with Severe Disabilities*, 32(1), 66-83.

Bogdan, R. C., & Biklen, S. K., (1982). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn & Bacon.

Brown, S.C. (1986). *Etiological trends, characteristics, and distributions*. San Diego: College- Hill

Creswell, W. (2008). *Educational research planning, Conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. (3rded.). Pearson Education.

Dale, N. (2000). *Τρόποι συνεργασίας με οικογένειες παιδιών με ειδικές ανάγκες* (Μ, Αποστολή, Μτφ., & Β. Καπετάνιος, Επιμ.). Αθήνα: Έλλην (πρωτότυπη έκδοση 1996).

Deluca, K., & Solerno, S. (1984). *Helping professional connect with families with handicapped children*. Springfield, IL: Thomas.

Denzin, N., & Lincoln, Y. (1998). *The Landscape of qualitative research: theories and issues*. Oaks: Sage Publications.

Dishion, T. J., & Stormshak, E., (2007). *Intervening in children's lives: An ecological, family-centered approach to mental health care*. Washington: APA Books.

Durgamba K., Parthasarathi S., Murty S. (2004). Counseling for educational problems of school children with sensory disability. *International journal for advancement of conseling*. Αναρτήθηκε από: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10447-004-0175-9>.

Elliott, T.R., & Byrd, E.K. (1984). Attitude change toward disability through television: *Portrayal with male college students*. *International Journal of Rehabilitation Research*, 7(3), 320-322.

Janus, A. L. (2009). *Disability and the transition to adulthood*. *Social Forces*, 88(1), 99-120.

Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage

Levers, L. L. (2001). Representations of psychiatric disability in fifty years of Hollywood film: An ethnographic content analysis. *Theory & Science*, 2(2).

Lieberman, L., & Stuart, M. (2002). Self – determined and leisure choices of individuals with deaf-blindness. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 96(10), 724-735.

Lobato, D. (1990). *Brothers, sisters and special needs*. Baltimore. MD: Paul H. Brookes.

Lucker, L., & Velaski, A., (2004). *Healthy families of children who are deaf*, *American annals of deaf*. Ανάκτηση από: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15646937>

Ludikova L., & Finkova, D., (2012). *Improvement in education of people with visual impairment*. Ανακτήθηκε από:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812040499?via%3Dihub>

Mason, H. (2004). Αξιολόγηση της όρασης. *Παιδιά και νέοι με προβλήματα όρασης: Η πρόσβαση στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Mason, H., & McCall S., Arter C., McLindon M., Stone J., (1997). *Visual Impairment: Access to Education for Children and Young People*. London:David Fulton.

Miller, A. (2003). *Teachers, parents and classroom behavior: A psychosocial approach*. Maidenhead: Open University Press.

Moore, D. (1987). *Educating the deaf: Psychology, principles, and practices*. (3rd ed.). Boston: Houghton Mifflin.

Moore, D. (1996). *Educating the deaf: Psychology, principles, and practices*. (4th ed.). M.A Houghton Mifflin Company Boston.

Papadopoulos K., Metsiou K., Agaliotis I., (2011). Adaptive behavior of children and adolescents with visual impairments. *Research in Development Disabilities*, 32(3), p. 1086-1096.

Powell, T., & Gallagher, P.(1993). *Brothers and sisters: A special part of exceptional families* (2nd ed.). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.

Renwick, R. Schormans, A. F., & Shore, D. (2014). Hollywood takes on an Intellectual/Development Disability: *Cinematic Representations of Occupational Participation*. *OTJR: occupation, participation and health*. 34(1), 20-31.

Robinson, B. L., & Lieberman, L. J. (2004). Effects of visual impairment, gender, and age on self- determination. *Journal of Visual Impairment and Blindness*. 98(6), 351-366.

Sarade M., (2016). Characteristics of individuals with visual impairment. Ανακτήθηκε από: <https://www.slideshare.net/MeroSarade/characteristics-of-individuals-with-visual-impairment>

Seligman, M., & Darling, B. (2007). *Ordinary families, special children* (3rd ed.). New York: The Guilford Press.

Seligman, M. (1991β). *The family with a handicapped child* (2nd ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Sherry, M. (2004). Overlaps and contradictions between queer theory and disability studies. *Disability & Society*. 19, 769-783.

Sourkes, B. (1987). Siblings of the child with a life threatening illness. *Journal of Children in Contemporary Society*. 19, 159- 184.

Sperl B., (2001). *Inclusive education for children with visual impairment. A guide for non-formal schools*. Community Eye Health Journal. 14(38), p.32.

Stokoe, W., & Kuschel, R. 1978. *For Sign Language Research*. Linstock Press.

Stoneman, J., & Berman, P. (1993). *The effects of mental retardation, disability and illness on siblings' relationships*. Baltimore: Brookes.

Sue, S. (2001). Inclusive education for children with visual impairments. A guide for non- formal schools. Community Eye Health Journal .14 (38). Ανακτήθηκε από: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1705926/>

Tritt, S., & Esses, L. (1988). *Psychological adaption of siblings of children with chronic medical illness*. *American Journal of Orthopsychiatry*, 58,211-220.

Wilkinson, P., & McGill, P. (2009). Representation of people with intellectual disabilities in a British newspaper in 1983 and 2001. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 22(1), 65-76.

World Health Organization, (2006). Vision impairment and blindness. Ανακτήθηκε από: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/blindness-and-visual-impairment>

Ταινίες

Άρωμα Γυναίκας (1992)

<http://tainio-mania.co/load/aisthmatik/3-93>

Αγαπητέ Φράνκι (2004)

<http://tainio-mania.co/load/aisthmatik/3-93>

Η Οικογένεια Μπελιέ (2014)

<http://tainio-mania.co/load/aisthmatik/3-93>

Ο Τυφλός Αδερφός μου (2016)

<http://tainio-mania.co/load/aisthmatik/3-93>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Η ταινία: *Άρωμα Γυναίκας* (1992)

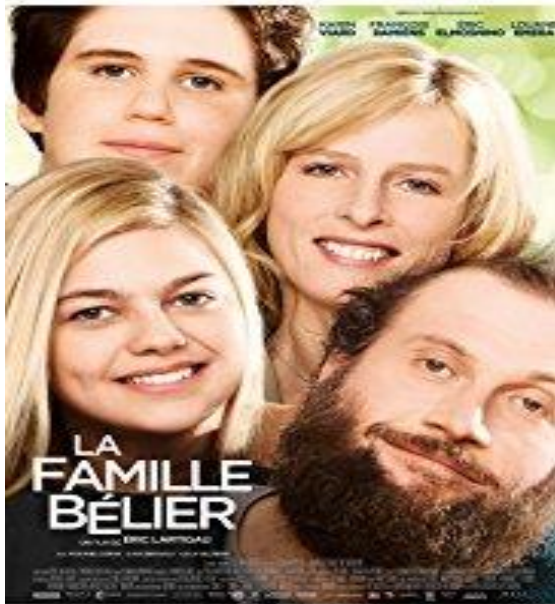
είναι μια δραματική ταινία σε σκηνοθεσία του Martin Brest και σενάριο των Bo Goldman, Giovanni Arpino και Dino Risi. Η ταινία βασίστηκε στην νουβέλα του Giovanni Arpino “Il Buio e il Miele”.

Κυκλοφόρησε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 1992 και έχει διάρκεια 157 λεπτά (2 ώρες και 37 λεπτά).

Βασικοί πρωταγωνιστές είναι : Al Pacino, Chris O’ Donnell , Philip Seymour Hoffman, Gabrielle Anwar, Ron Eldard

Υπόθεση ταινίας: Η ταινία αφηγείται τη ζωή ενός τυφλού, απόστρατου, αλκοολικού και ιδιότροπου συνταγματάρχη, του Frank Slade, του οποίου η ζωή αλλάζει ριζικά, όταν ένας νεαρός φοιτητής ο Charlie Simms αναλαμβάνει να του κρατήσει συντροφιά κατά τη διάρκεια των Ευχαριστιών. Ένα ταξίδι στην Νέα Υόρκη, μια βόλτα με Ferrari και λίγο άρωμα γυναίκας θα τους φέρουν πιο κοντά.

Η ταινία: **Οικογένεια Μπελιέ (2014)**

πρόκειται για μια γαλλική κωμωδία σε σκηνοθεσία του EricLartigau και σενάριο των VictoriaBedos και CarredeMalberg.

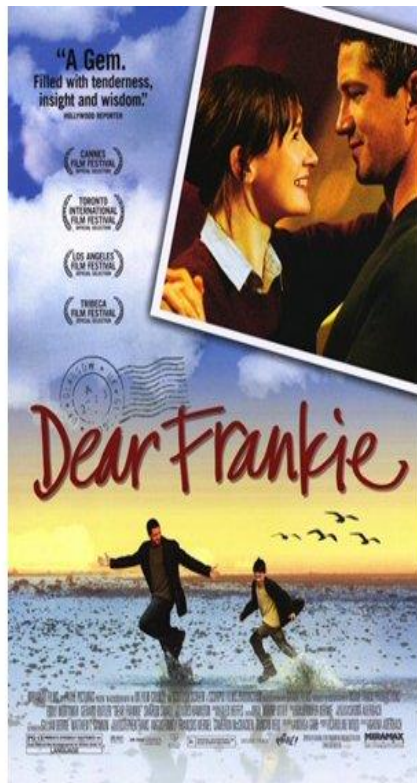
Πρωταγωνιστέςείναιοι : Louanne Emera, Francois Damiens, Karin Viard, Eric Elmosino

Η ταινία κυκλοφόρησε στη Γαλλία το 2014 και έχει διάρκεια 106 λεπτά (1 ώρα και 46 λεπτά).

Υπόθεση ταινίας: Στην οικογένεια των Μπελιέ, η 16χρονη Πόλα είναι αυτή που κάνει τη δουλειά του διερμηνέα και για τους κωφούς γονείς και τον αδελφό της σε καθημερινή βάση, ειδικά όσον αφορά την οικογενειακή φάρμα. Μια ημέρα, υπό την ενθάρρυνση του μουσικού της δασκάλου που ανακαλύπτει το ταλέντο της στο τραγούδι, ο Πόλα αποφασίζει να λάβει μέρος σε ανάλογο διαγωνισμό. Αυτό όμως

σημαίνει ότι πρέπει να αφήσει πίσω την οικογένεια της και να κάνει τα πρώτα της ουσιαστικά βήματα στην εφηβεία.

Η ταινία: *Αγαπητέ Φράνκι* (2004)

πρόκειται για μια βρετανική κοινωνική –δραματική ταινία σε σκηνοθεσία της SchonaAurebach και σενάριο της AdreaGibb.

: Emily Mortimer, Gerard Butler, Jack McElhone και Mary Riggans.

Η ταινία κυκλοφόρησε στην Σκωτία το 2004 και έχει διάρκεια 105 λεπτά (1 ώρα και 45 λεπτά).

Υπόθεση ταινίας: Ο εννιάχρονος Φράνκι είναι ένα ευαίσθητο κωφάλαλο παιδί που ζει στη Γλασκόβη, νομίζει ότι ο πατέρας του είναι ναυτικός, ένα ψέμα που του είπε η

μητέρα του για να τον προστατεύσει από τον πραγματικό του πατέρα. Τα πράγματα όμως περιπλέκονται όταν το πλοίο με το οποίο υποτίθεται ότι ταξιδεύει ο πατέρας του Φράνκι αράζει στο λιμάνι της Γλασκόβης. Η μητέρα του πρέπει να επιλέξει ανάμεσα στην αλήθεια και σε ένα άγνωστο, που θα γίνει για μια μέρα ο πατέρας του Φράνκι.

Η ταινία: *Ο Τυφλός αδερφός μου* (2016)

Είναι μια αμερικάνικη κομεντί σε σκηνοθεσία και σενάριο της SophieGoodhart.

Πρωταγωνιστές είναι οι: AdamScott, NickKroll, JennySlate , ZoeKazan.

Η ταινία κυκλοφόρησε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 2016 και έχει διάρκεια 85 λεπτά (1 ώρα και 25 λεπτά).

Υπόθεση ταινίας: Ο Ρόμπυ έχει τον ρόλο του γοητευτικού γυναικά που κατακτά εύκολα όλες τις γυναίκες και είναι τέλειος αθλητής παρά το γεγονός ότι είναι τυφλός. Ο Μπιλ είναι ο αδερφός του, ο οποίος είναι πάντα τα μάτια του. Αυτό όμως θα αλλάξει όταν θα ερωτευτούν την ίδια κοπέλα.

